

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૪૩૭/૨૦૧૮

સાથે

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૨૦૫/૨૦૧૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાની

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
---	--	--

૨	પત્રકાર રીફર કરવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૪૩૭/૨૦૧૮ માં

ગુજરાત રાજ્ય

વિરુદ્ધ

ધવલકુમાર ઉપદેશભાઈ પટેલ અને ૩ અન્ય (ઓ)

&

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૨૦૫/૨૦૧૮ માં

હસુમતિબેન કિરીટભાઈ પટેલ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય (એસ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ તરફે શ્રી હાર્ડિક સોની, વધારાના જાહેર વકીલ (૨)
વિરોધી (ઓ)/પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧,૨,૩,૪ તરફે શ્રી જગદીશ સતપારા
(૫૫૨૪)

વિરોધી (ઓ)/પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧,૨,૩,૪ તરફે શ્રી મનોજ ટી દાનાક
(૬૨૬૪)

વિરોધી (ઓ)/પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧,૨,૩ તરફે રોનક આર. ચૌમલ
(૮૫૬૧), ફરિયાદી માટે જ શ્રી એ.એન. પટેલ.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાની

તારીખ: ૧૫/૧૭/૦૬/૨૦૨૦

મૌખિક ચુકાદો

૧ અદાલત નંબર ૨૭, અમદાવાદના વિદ્વાન વધારાના સત્ર ન્યાયાધીશના
ચુકાદા અને આદેશ સામે આ બે અપીલ કરવામાં આવી છે, જેમાં ટ્રાયલ
કોર્ટે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૧૪ સાથે વાંચી શકાય તેવા
ગુનાઓમાંથી પ્રતિવાદીઓને શંકાનો લાભ આપ્યો છે.ક્રિમિનલ અપીલ

નંબર ૪૩૭/૨૦૧૮ ને રાજ્ય દ્વારા ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૩૭૮ (૧) (૩) હેઠળ પસંદ કરવામાં આવ્યો છે, જે સેશન્સ કેસ નંબર ૩૮/૨૦૧૭ માં પસાર કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત ચુકાદા અને આદેશથી વ્યથિત છે, જ્યારે ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૨૦૫/૨૦૧૭ ને મૂળ ફરિયાદી હાશુમતિબેન કિરીટભાઈ પટેલ દ્વારા ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૩૭૨ હેઠળ પસંદ કરવામાં આવ્યો છે.

૨ બંને અપીલ સેશન્સ કેસમાંથી જ ઉદ્ભવે છે અને તેથી, તે બંનેને સ્વીકાર્યા પછી, અંતિમ સુનાવણીના હેતુ માટે તેમની સાથે આગળ વધવાનો નિર્ણય લેવામાં આવે છે.આ અપીલ તરફ દોરી જતી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:—

૧ મૃતક કૃપાના લગ્ન પ્રતિવાદી—નંબર ૧ સાથે સંપન્ન થયા હતા, આરોપી ધવલકુમાર ઉપદેશભાઈ પટેલ, સંબંધમાં પ્રતિવાદી નંબર ૨,૩ અને ૪ અનુક્રમે કૃપાના સસરા, સાસુ અને સાળા હતા.તેઓ સાથે રહેતા હતા.તે ફરિયાદી પક્ષનો કેસ છે કે ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ પહેલા તેમના પર મૃતકને હેરાન કરવાનો આરોપ છે અને આ રીતે તેણીને શારીરિક અને માનસિક રીતે ત્રાસ આપીને આત્મહત્યાનું કૃત્ય કરવા માટે ઉશ્કેરવામાં આવી હતી.ઘરની કામગીરીના સંદર્ભમાં તેમજ સીવણનું કામ જાણવામાં નિષ્ફળ રહેવા બદલ તેણીને ત્રાસ અને ઠપકો આપીને પણ સતામણી ચાલુ રહી

હતી.તેણી પર નિરક્ષર હોવાનો અને યોગ્ય ખોરાક બનાવવાની ક્ષમતા ન હોવાનો અને યોગ્ય કાળજીનો અભાવ હોવાનો પણ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો.એવો આક્ષેપ કરવામાં આવે છે કે દહેજની માંગણી સાથે આવી માનસિક અને શારીરિક યાતનાઓએ તેણીને નબળી અને બીમાર બનાવી દીધી હતી. તેણીને તેના પતિ દ્વારા ૦૫/૦૬/૨૦૧૬ પર તેના માતાપિતાના ઘરે છોડી દેવામાં આવી હતી.

૨ ત્યારબાદ, તેણીનું હિમોગ્લોબિનનું સ્તર ઘટીને ૪ ટકા થયું હોવાથી તેણીની તબીબી સારવાર કરવામાં આવી હતી.પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને સમજાવવા પર, તે તેણીને પરત લઈ ગયો હતો પરંતુ, દુર્વ્યવહાર ચાલુ રહ્યો હતો અને યાતના પણ ચાલુ રહી હતી અને તેણીને ૧૩/૦૮/૨૦૧૬ પર ત્યજી દેવામાં આવી હતી.તેણી ફરી એકવાર રક્ષાબંધનના પ્રસંગે ૧૭/૦૮/૨૦૧૬ પર તેણીને તેણીના માતાપિતાના ઘરે મુકવામાં આવી હતી જ્યાં તેણીએ તેણીના મિત્ર હેમાક્ષી અને હર્ષિદાને તેના સાસુ-સસરા દ્વારા કરવામાં આવતી ખરાબ વર્તણૂક વિશે ફરિયાદ કરી હતી.આખરે તેણે ૧૦/૦૯/૨૦૧૬ પર ફાંસી લગાવી અને ફરિયાદકર્તાને ખોટી માહિતી આપવામાં આવી કે તેની પુત્રીને દાંતની સમસ્યા છે અને તેથી, તેને કિલનિકમાં લઈ જવામાં આવી હતી અને લગભગ ૧૦

મિનિટમાં, બીજો ટેલિફોનિક સંદેશ મળ્યો કે તેને સિવિલ હોસ્પિટલ, અમદાવાદ લઈ જવામાં આવી હતી જ્યાં તે મૃત હાલતમાં મળી આવી હતી.

- ૩ આકસ્મિક મૃત્યુ કેસ નંબર ૭૧/૨૦૧૬ તરીકે નોંધવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ પોલીસે તપાસ શરૂ કરી હતી. સવારે એક્ઝિક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા તપાસ અહેવાલ હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો અને ત્યારબાદ મૃતદેહને ૧૧/૦૮/૨૦૧૬ પર પોસ્ટમોર્ટમ માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો.
- ૪ એડી તપાસ ચાલી રહી હતી ત્યારથી લગભગ ૨૨ કલાક પછી અને એકવાર એફ. આઈ. આર. દાખલ કરવામાં આવી અને તપાસ કરવામાં આવી, તે જ સમયે ૧૧/૧૧/૨૦૧૬ પર આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું, જે સિટી સેશન્સ કોર્ટ, અમદાવાદને સોંપવામાં આવ્યું હતું. ઓધવ પોલીસ દ્વારા ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨૦૬, ૪૮૮ (એ) અને ૧૧૪ હેઠળ આઈ-સી. આર. નંબર ૧૦૮/૨૦૧૬ તરીકે એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી હતી.
- ૫ આ કેસને સેશન્સ કેસ નંબર ૩૮/૨૦૧૭ તરીકે ક્રમાંકિત કરવામાં આવ્યો હતો અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૭૬, ૪૮૮ (એ) અને ૧૧૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે ૧૬/૦૩/૨૦૧૭ પર

આરોપો ઘડવામાં આવ્યા હતા.ફરિયાદી પક્ષે તમામ ૧૫

સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી, જેની વિગતો નીચે મુજબ છે:

ફરિયાદી સાક્ષી સંખ્યાઓ	વ્યક્તિનું નામ	વર્ણન	પ્રદર્શન કરો
૧	હસુમતિબેન કીર્તિભાઈ પટેલ	પીડિતાની માતા	૧૨ ફરિયાદી
૨	કીર્તિભાઈ માધવલાલ પટેલ	પીડિતાના પિતા	૧૫
૩	ઈન્દ્રવદન ભીખાભાઈ પટેલ	પાડોશી	૧૬ ફરિયાદી
૪	વિષ્ણુભાઈ રૂપસિંહ ઠાકુર	જમીનો પંચ	૧૭
૫	ભરતભાઈ દહ્યાભાઈ ચાવડા	મૃતકના કપડા પંચ ઓફ સીન	૨૯ ગુનો
૬	રામજીભાઈ કલાભાઈ ચાવડા	પંચ ઓફ સીન	૩૧ ગુનો
૭	પંકજભાઈ આત્મારામ પટેલ	પંચ ઓફ ઈન્કવેસ્ટ પંચનામા	૩૪
૮	અર્પિત કીર્તિભાઈ પટેલ	પીડિતાનો ભાઈ	૩૭
૯	દિનેશભાઈ ગણપતભાઈ પટેલ	પાડોશી	૩૯ ફરિયાદી
૧૦	અર્પિતાબેન અરવિંદભાઈ પટેલ	મૃતકનો મિત્ર	૪૧
૧૧	હર્ષદાબેન પ્રવીણભાઈ પટેલ	મૃતકનો મિત્ર	૪૨
૧૨	Dr.Bhavin શ્યામલાલ શાહ	પ્રદર્શન કરી રહેલા ડૉક્ટર પોસ્ટમોર્ટમ	૪૫
૧૩	ભીખાભાઈ આત્મારામ પ્રજાપતિ	કારોબારી મેજિસ્ટ્રેટ	૪૮

૧૪	રસિકભાઈ વિરજિભાઈ નંદાસન	અધિકારી રેકૉર્ડિંગ ૫૧ એફઆઈઆર
૧૫	અનિરુદ્ધસિંહ નવલસિંહ સોલંકી	તપાસ અધિકારી ૫૪
૧૬	મિનાબેન પ્રવીણભાઈ પટેલ	બચાવ પક્ષના ૬૪ સાક્ષી પાડોશી આરોપી

૩ પુરાવાઓની નોંધણી પછી, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ વધુ નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા જેમાં તમામ આરોપીઓએ દોષિત પ્રશ્નોના પ્રમાણભૂત જવાબો આપ્યા હતા કે સાક્ષીઓ દ્વારા જે કહેવામાં આવ્યું હતું તે ખોટું છે. અદાલત સમક્ષ જણાવવાની મંજૂરી આપેલા વધારાના સંસ્કરણમાં, આરોપીઓએ જણાવ્યું છે કે પીડિતા સ્ત્રીરોગવિજ્ઞાનના ક્ષેત્ર સાથે સંબંધિત કોઈ સમસ્યાથી પીડાતી હતી અને તેથી, તેણે આ આત્મચંત્રિક પગલું ભર્યું હશે. જો કે, તેઓએ જણાવ્યું હતું કે તેઓ ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા કરવામાં આવેલા કોઈપણ આરોપોથી અજાણ હતા.

૪ પુરાવાઓની પ્રશંસા કર્યા પછી અદાલતે તમામ પ્રતિવાદીઓને શંકાનો લાભ આપવાનું પસંદ કર્યું અને તેથી, આ અપીલ.

૫ આ અદાલતે વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી હાર્દિક સોનીને સાંભળ્યું છે, જેમણે વિનંતી કરી છે કે ફરિયાદી-માતાના પુરાવાની અદાલત દ્વારા સંપૂર્ણપણે અવગણના કરવામાં આવી છે જેણે તેની પુત્રીને

શારીરિક અને માનસિક ત્રાસ આપવાની વાત કરી છે.સાક્ષીએ તેણીની જુબાનીમાં પણ જુબાની આપી છે, જે રીતે તેણી સાથે દુર્વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હતો અને આખરે તેણીના જીવનનો અંત લાવવાનું પસંદ કર્યું હતું.અન્ય સાક્ષીઓએ પણ આવી ખરાબ વર્તણૂક અને ફૂરતા વિશે વાત કરી છે અને તેમની વ્યાપક કોસ એક્ઝામિનેશનમાં પણ, તેમના નિવેદનોને ફરીથી દાખલ કરી શકાયા નથી અને એવું કંઈ પ્રતિકૂળ બહાર આવ્યું નથી જે તેમની જુબાનીને શંકાસ્પદ બનાવે.આરોપી અને મૃતક વચ્ચેનો વિવાદ ચાલુ રહ્યો હતો, તેમ છતાં તેણીને સાંત્વના આપવામાં આવી હતી અને નવેસરથી જીવન શરૂ કરવા માટે તેણીને તેના વૈવાહિક ઘરે પરત મોકલવામાં આવી હતી.રાજ્યના જણાવ્યા અનુસાર આરોપી દ્વારા મૃતકની સતામણી ચાલુ છે અને પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩ એ હેઠળ ઉપલબ્ધ કાનૂની ધારણાને અદાલત દ્વારા અવગણવામાં આવી છે.તમામ આરોપીઓએ મૃતક સાથે ફૂરતા સાથે વ્યવહાર કર્યો છે અને ચુપતી જેણે ખૂબ જ ટૂંકા ગાળામાં લગ્નના ઘરે ભાગ્યે જ પોતાનું જીવન શરૂ કર્યું હતું, તેણે દુઃખની સાથે તેનો અંત લાવવાનું પસંદ કર્યું.તેમણે વિનંતી કરી છે કે કોર્ટે કાનૂની ધારણા લાગુ કરવી જોઈતી હતી અને કોઈ પણ નકારી શકાય તેવા પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, કોઈ નિર્દોષતા પર વિચાર કરી શકાયો ન હોત.ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓના નિવેદનો પર વિશ્વાસ ન કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરવામાં આવે છે, જે સચોટ, વિશ્વસનીય અને

નિર્દોષ છે.તે વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરનું કહેવું છે કે તબીબી પુરાવા પણ તેણીના આત્મહત્યા કરવાના કૃત્યને સ્પષ્ટપણે સમર્થન આપે છે અને તે પણ ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ.તેમણે દરેક સાક્ષીની જુબાની દ્વારા આ અદાલતને લીધી છે અને વિનંતી કરી છે કે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા વધુ પુરાવા રજૂ કરી શકાય અને અદાલત પણ પરિણીત મહિલાના કિસ્સામાં વૈધાનિક ધારણાની અવગણના કરી શકતી નથી, જેમના લગ્નનો સમયગાળો સાત વર્ષનો નથી.

૬ અપીલકર્તા-મૂળ ફરિયાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી એ. એન. પટેલે વિનંતી કરી છે કે પીઠાસીન અધિકારીએ બચાવ પક્ષની વાતને ખોટી રીતે માની છે અને આરોપી સામે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા સ્થાપિત મોટા પુરાવાની સંપૂર્ણપણે અવગણના કરી છે.વધુમાં એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૦૭ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત ઉશ્કેરણીના ઘટકોની સંપૂર્ણપણે અવગણના કરવામાં આવે જે છે:

૧ કોઈ પણ વ્યક્તિને તે કામ કરવા માટે ઉશ્કેરવું;

૨ એક અથવા વધુ અન્ય વ્યક્તિ સાથે સંલગ્ન થવું અથવા

તે વસ્તુ કરવાના કોઈપણ કાવતરામાં વ્યક્તિઓ, જો તે કાવતરાના

અનુસરણમાં કોઈ કાર્ય અથવા ગેરકાયદેસર ચૂક થાય છે, અને તે

વસ્તુ કરવા માટે;

૩ કોઈ પણ કાર્ય અથવા ગેરકાયદેસર ચૂક દ્વારા તે વસ્તુ કરવામાં
ઈરાદાપૂર્વક મદદ કરવી.

- ૭ તેમણે વધુમાં ઉમેર્યું હતું કે તમામ પ્રતિવાદીઓ-આરોપીઓએ આ
કૃત્યમાં માનસિક તેમજ શારીરિક ત્રાસમાં ભાગ લીધો છે જેના પરિણામે
તેણીનું જીવન સમાપ્ત થયું છે.તેણીએ વધુમાં વિનંતી કરી છે કે કોઈ પણ
મહિલાને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવા અથવા તેને હેરાન કરીને
જોખમમાં મૂકવા અથવા મિલકત અથવા મૂલ્યવાન વસ્તુની ગેરકાયદેસર
માંગ કરવા માટે તેને ઠપકો આપવા માટે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ
૪૯૮ (એ), ૩૦૬ અને ૧૧૪ ની જોગવાઈઓ હેઠળ આવરી લેવામાં
આવશે.તેમણે વધુમાં વિનંતી કરી છે કે ભક્તિ પ્રસૂતિ ગૃહને અન્યથા
માતા-પિતાના હરિદ્વાર જવાની ઘટના સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી કારણ કે
ફરિયાદી સાક્ષી-૮ ભાઈ તેને સારવાર માટે હોસ્પિટલમાં લઈ ગયા હતા જે
લગભગ એક મહિના સુધી ચાલુ રહી હતી.ગુનાના દ્રશ્યના પંચનામાના
પુરાવા, મૃતકના કપડાં, તપાસ અહેવાલ વગેરેના સંદર્ભમાં વિનંતી
કરવામાં આવે છે કે માત્ર પંચ સાક્ષીઓ કાર્યવાહીના કેસને સમર્થન
આપતા નથી, તેથી તે કાર્યવાહીના કેસને રદ કરવા માટેનો આધાર ન હોઈ
શકે.

- ૮ પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૪ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી જગદીશ સતપારા અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી મનોજ ધનકને અલગ અને સ્વતંત્ર રીતે દલીલ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
- ૯ વિદ્વાન વકીલ શ્રી સતપારાએ વિનંતી કરી છે કે ચાર પ્રકારના આક્ષેપો છે (i) મૃતકનું અપમાન કરવું, (ii) માનસિક ફૂરતા, (iii) દહેજ ઓછું આપવું અને (iv) ઘરના કામ અને સીવણની પ્રવૃત્તિ વિશે તેણીને ખબર નહોતી કે તેણીએ તે જ કર્યું ન હતું.તેમણે વિનંતી કરી છે કે એવી કોઈ ફૂરતા કે કોઈ પ્રકારની સતામણી કરવામાં આવી નથી જે તેણીને આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રેરિત કરે.ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮ (એ) માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે શારીરિક અથવા માનસિક ફૂરતા સમાન કોઈપણ વર્તન આ જોગવાઈ હેઠળ આવરી લેવામાં આવશે.જો કે, ન તો કોઈ સતામણી કરવામાં આવી છે અને ન તો કોઈ માર મારવામાં આવ્યો છે અને તે માત્ર એક જ વાર ઘરમાંથી બહાર નીકળી હતી.સગાઈ દોઢ વર્ષ સુધી ચાલી હતી અને લગ્નનો સમયગાળો એક વર્ષનો હતો.તેણીએ કોઈ આત્મહત્યાની નોંધ છોડી નથી, સાળા અથવા સસરા સામે કોઈ ફક્ડાટ નથી.તેણીના મૃત્યુ પહેલાં તરત જ તેણીના માતાપિતા હરિદ્વારમાં હતા અને તેણીએ ક્યારેય તેની માતા પર કંઈપણ વિશ્વાસ કર્યો ન હતો.જે આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે તે વૈવાહિક જીવનનો સામાન્ય ઘસારો છે.પતિ આઈટીઆઈ ડિપ્લોમા સાથે ઇલેક્ટ્રિકલ કોન્ટ્રાક્ટર છે

જ્યારે મૃતક મહિલા ૧૦મા ધોરણ સુધી ભણેલી હતી.આ દંપતીએ દોઢ વર્ષથી સગાઈનો આનંદ માણ્યો હતો અને તેથી, સાસુ-સસરાના વલણમાં અચાનક ફેરફાર ન થઈ શકે જેના પરિણામે ફૂરતા થઈ શકે.તેઓ આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરાયા હોવાનું ન કહી શકાય.ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૦૭ની વિશેષતાઓને આકર્ષતી કોઈ છૂપાઈ કે ખોટી રજૂઆત નથી.

- ૧૦ જ્યાં સુધી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મનોજ દાનકની વાત છે, તેમણે વિનંતી કરી છે કે જો કોઈ વાસ્તવિક ફરિયાદ હોત, તો મૃતકના માતા-પિતા પોલીસનો સંપર્ક કરી શક્યા હોત, જોકે, આવું કંઈ થયું નથી.પતિએ દીકરીને ઘરે છોડી દેવાનું કારણ કોઈ સાક્ષીએ જણાવ્યું નથી.તે પુત્રી છે, જેને સલાહ આપવામાં આવી છે, જમાઈને નહીં.જો જમાઈની કોઈ ભૂલ હોત, તો તેને સાસરિયાઓ દ્વારા સલાહ આપવામાં આવી હોત.એવો આક્ષેપ કરવામાં આવે છે કે મૃતકને ગંભીર બીમારી હતી, જેનો તેણે ખુલાસો કર્યો ન હતો અને તેનું હિમોગ્લોબિન ઘટીને ૪ ટકા થઈ ગયું હતું.તેણીને લાંબા સમય સુધી તેના માતાપિતાના ઘરે રાખવામાં આવી ન હતી અને તેને લગ્નના ઘરે પરત મોકલી દેવામાં આવી હતી.આઠ મહિનાના સમયગાળામાં કોઈ પણ ઘટના મૃત્યુ તરફ દોરી જશે તેવું સૂચવવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈ નથી.

૧૧ વધુમાં વિનંતી કરવામાં આવે છે કે તે સ્પષ્ટ છે કે પતિ તેને વૈવાહિક ઘરમાંથી પાછો લાવ્યો હતો, જો તેનો કોઈ ખરાબ ઇરાદો હોત, તો તે સાસુ-સસરા પાસે ન ગયો હોત.સાસુ-સસરાથી નારાજ થઈને તે ક્યારેય તેના માતા-પિતા પાસે ગઈ ન હતી.તેમણે વિનંતી કરી છે કે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા આત્યંતિક ક્ષૂરતાનો પુરાવો હોવો જોઈએ, ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીનું આખું સંસ્કરણ એવું નથી કહેતું કે કોઈ પણ પ્રકારની ક્ષૂરતા આચરવામાં આવી હતી.તે ત્રણથી ચાર મહિના પછી તેના માતા-પિતા સાથે રહેતી હતી જે કોઈ પણ છોકરી માટે ખૂબ જ સામાન્ય છે, દહેજની માંગ પણ રેકૉર્ડ પર નથી.વધુમાં, તેઓએ જાતિના નેતાઓ સાથે વાત કરી નથી અને મૃતક છોકરીના માતા-પિતા સાથે સાસરિયાઓના સારા સંબંધો હતા.ક્ષૂરતાની વાર્તા બીજું કંઈ નહીં પણ બનાવટી છે.પંચ સાક્ષીઓમાંથી કોઈએ પણ આ કેસને ટેકો આપ્યો નથી અને તેથી, એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે કોઈ દખલગીરી ઇચ્છનીય નથી.આગળ વિદ્વાન વકીલનું કહેવું છે કે અપીલીય અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટના તારણોમાં માત્ર એટલા માટે દખલ ન કરવી જોઈએ કારણ કે પુરાવાના સમૂહમાંથી, અલગ નિષ્કર્ષ સ્વીકાર્ય છે.

૧૨ આ રીતે બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોને વ્યાપકપણે સાંભળ્યા પછી અને ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાને નજીકથી

અવલોકન કર્યા પછી, પ્રથમ વિચારણા એ હશે કે શું ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮ (એ) અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ ના ઘટકો ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીના સંસ્કરણોથી આકર્ષાય છે કે કેમ અને શું ફરિયાદી પક્ષ આ ઘટકો સાબિત કરવામાં સફળ થયો છે કે કેમ જે અદાલત માટે આ જોગવાઈઓનું આકર્ષણ રાખવા માટે જરૂરી છે.

૧૩ હકીકતો તરફ ધ્યાન આપતા પહેલા, આ વિષય પરનો કાયદો ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮ (એ) ને ધ્યાનમાં લેવાને પાત્ર છે.

“૪૯૮સ્ત્રીનો પતિ અથવા પતિનો સંબંધી

તેણીને ફૂરતા ભોગવવી.

જે કોઈપણ સ્ત્રીનો પતિ અથવા પતિનો સંબંધી હોય, તે આવી સ્ત્રીને ફૂરતા ભોગવે છે, તેને ત્રણ વર્ષ સુધીની કેદની સજા કરવામાં આવશે અને દંડ પણ ફટકારવામાં આવશે.

સમજૂતી-આ વિભાગના હેતુઓ માટે, "ફૂરતા" નો અર્થ છે -

(એ) એવી કોઈ ઇરાદાપૂર્વકની વર્તણૂક કે જે સ્ત્રીને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરે છે અથવા સ્ત્રીના જીવન, અંગ અથવા સ્વાસ્થ્ય (ભલે તે માનસિક અથવા શારીરિક હોય) ને ગંભીર ઈજા પહોંચાડે છે અથવા જોખમમાં મૂકે છે; અથવા

(બી) મહિલાની પજવણી જ્યાં આવી સતામણી તેણીને અથવા તેણી સાથે સંબંધિત કોઈપણ વ્યક્તિને કોઈપણ મિલકત અથવા મૂલ્યવાન સુરક્ષા માટેની કોઈપણ ગેરકાયદેસર માંગને પહોંચી વળવા માટે દબાણ કરવાના હેતુથી હોય અથવા તેણી અથવા તેણી સાથે સંબંધિત કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા આવી માંગને પહોંચી વળવામાં નિષ્ફળતાને કારણે હોય.]”

૧૪ આ જોગવાઈનો ઉદ્દેશ માત્ર દહેજની ધમકીને રોકવા માટે જ નહીં પરંતુ પરિણીત મહિલાઓની સતામણી અને ત્રાસને રોકવા માટે પણ છે.સુસંસ્કૃત અને લોકશાહી સમાજમાં યુવાન મહત્વાકાંક્ષી કન્યા સામે હિંસાના વધતા સંપ્રદાયને કારણે ભારતીય દંડ સંહિતામાં કલમ ૪૯૮ (એ) ધરાવતા પ્રકરણ ૨૦ એ રજૂ કરવાની જરૂર પડી હતી.મહિલા પર તેના પતિ અને સંબંધીઓ દ્વારા થતા અત્યાચારને રોકવા માટે, વિધાનસભાએ પરિસ્થિતિની ગંભીરતાને સમજી અને કડક જોગવાઈ રજૂ કરી. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮ (એ) માટે અરજી લાવવા માટે ફૂરતાના પરિણામો કે જે સ્ત્રીને આત્મહત્યા કરવા અથવા તેણીને ગંભીર ઈજા પહોંચાડવા અથવા તેણીના જીવન અંગને જોખમમાં મૂકવાની શક્યતા છે અથવા જ્યાં સ્ત્રીની માનસિક અથવા શારીરિક સ્થિતિ સ્થાપિત કરવી જરૂરી છે.

૧૫ આકુલા રવિંદર વિરુદ્ધ **આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય**ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે એ. આઈ. આર. ૧૯૯૧ એસ. સી. ૧૧૪૨ માં અહેવાલ આપ્યો છે કે ભારતીય દંડ સંહિતાની નોંધપાત્ર કલમ ૪૯૮ (એ) અને પુરાવા અધિનિયમની ૧૧૩ એ અને ૧૧૩ બી હેઠળની અનુમાનિત કલમ ગુનાહિત કાયદા (બીજો સુધારો અધિનિયમ, ૧૯૮૩) દ્વારા સંબંધિત કાયદામાં દાખલ કરવામાં આવી છે.આ જોગવાઈઓ બે અલગ-અલગ ગુનાઓ સાથે સંબંધિત છે, ફૂરતા એ બંને વિભાગો માટે એક સામાન્ય આવશ્યકતા છે અને તે સાબિત કરવાની જરૂર છે.કલમ ૪૯૮ (એ) નું સ્પષ્ટીકરણ ફૂરતા અથવા સતામણીનો અર્થ એ જ આપે છે જે કલમ ૪૯૮ (એ) ના સ્પષ્ટીકરણમાં સૂચવવામાં આવ્યો છે, જે હેઠળ ફૂરતા પોતે જ ગુનો છે અને જો તે કલમ ૩૦૪ (બી) હેઠળ દહેજ મૃત્યુનો કેસ છે, જે શિક્ષાપાત્ર છે અને જો લગ્નના સાત વર્ષના સમયગાળામાં આવું મૃત્યુ થયું હોય.તેવી જ રીતે, **ફૂલલાલ વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, ૧૯૯૪ કિમિનલ લો જનરલ ૩૪૭૨ (પંજાબ અને હરિયાણા કુલ બેંચ)** ના કેસમાં એવું માનવામાં આવે છે કે કલમ ૪૯૮ (એ) નો ઉદ્દેશ પરિણીત મહિલા પર તેના પતિ અથવા સાસુ-સસરા દ્વારા કરવામાં આવતી ફૂરતાને રોકવાનો છે અને કલમ ૧૧૩ (એ) હેઠળ વાસ્તવિકતાનો ઉદ્દેશ પુરાવો અધિનિયમમાં રજૂ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં પતિ અથવા પતિના

સંબંધીઓ વિરુદ્ધ ધારણા કરવામાં આવી છે. દેશની સમસ્યા.ફૂરતાના તત્વોને નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા છે:

૧ આવા પ્રકારનું કોઈપણ ઇરાદાપૂર્વકનું વર્તન ૭૮જેમ કે સ્ત્રીને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવું;

૨ કોઈપણ ઇરાદાપૂર્વકનું વર્તન કે જે ગંભીર ઈજા પહોંચાડવાની શક્યતા છે; અથવા

૩ કોઈ પણ ઇરાદાપૂર્વકનું કાર્ય જે મહિલાના જીવન, અંગ અથવા સ્વાસ્થ્ય (ભલે તે માનસિક હોય કે શારીરિક) માટે જોખમ ઊભું કરે.

૧૬ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૮ એ ના અન્ય મૂળભૂત ઘટકો પણ સત્તામણી છે જે ફૂરતાથી સ્વતંત્ર છે અને જો મહિલાની સત્તામણી તેના સંબંધિત કોઈપણ વ્યક્તિ પર કોઈ ગેરકાયદેસર માંગ અથવા મૂલ્યવાન સુરક્ષાની કોઈપણ મિલકતને પહોંચી વળવા માટે દબાણ કરવાના હેતુથી હોય અથવા તેણી અથવા તેણી સાથે સંબંધિત કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા આવી માંગને પહોંચી વળવામાં નિષ્ફળતાને કારણે હોય, તો તે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૮ એ ના ઘટકોને આકર્ષિત કરશે.

૧૭ આમ એમ કહી શકાય કે આઈ. પી. સી. (એ) ની કલમ ૪૮૮ એ હેઠળ ગુનો રચવા માટે સ્ત્રી પરિણીત હોવી જોઈએ, (બી) તેણી ફૂરતા

અને/અથવા સતામણીનો ભોગ બનવી જોઈએ અને (સી) ફૂરતા અથવા સતામણી પતિ અથવા તેના પતિના સંબંધીઓ તરફથી થવી જોઈએ.

૧૬ જ્યાં સુધી કલમ ૪૯૮ એ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૩૭૬ની વાત છે, ત્યાં એવું કહી શકાય કે આ કેસને આ જોગવાઈના દાયરામાં લાવવા માટે, એક સકારાત્મક પુરાવો હોવો જોઈએ કે ફૂરતા એવી પ્રકૃતિની હતી કે જે સ્ત્રીને પોતાને શારીરિક ઈજા પહોંચાડવા માટે અથવા એવી પ્રકૃતિની હતી કે જે તેણીને આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રેરિત કરશે.

૧૭ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૦૭ અને ૩૦૩ અને પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩ (એ) નો સંદર્ભ લેવા યોગ્ય રહેશે.

“૧૦૭ કોઈ વસ્તુને પ્રોત્સાહન આપવું.

એક વ્યક્તિ કોઈ વસ્તુ કરવામાં મદદ કરે છે, જે –

પ્રથમ—કોઈ પણ વ્યક્તિને તે કામ કરવા માટે ઉશ્કેરે છે; અથવા

બીજું—તે વસ્તુ કરવાના કોઈ પણ કાવતરામાં એક અથવા વધુ અન્ય

વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓ સાથે જોડાય છે, જે તે કાવતરાના

અનુસરણમાં કોઈ કાર્ય અથવા ગેરકાયદેસર ચૂક થાય છે, અને તે

વસ્તુ કરવા માટે; અથવા

ત્રીજું-ઘરાઢાપૂર્વક, કોઈપણ કાર્ય અથવા ગેરકાયઢેસર ચૂક ઢ્વારા, તે વસ્તુ કરવામાં સહાય કરે છે.

સમજૂતી ૧-જે વ્યક્તિ, જાણીજોઈને ખોટી રજૂઆત કરીને, અથવા કોઈ ભૌતિક હકીકતને જાણીજોઈને છુપાવીને, જે તે જાહેર કરવા માટે બંધાયેલો છે, સ્વેચ્છાએ કોઈ કાર્યનું કારણ બને છે અથવા મેળવે છે, અથવા કરવા માટેનું કારણ બને છે અથવા મેળવવાનો પ્રયાસ કરે છે, તેને તે કાર્ય કરવા માટે ઉશ્કેરવામાં આવે છે.”

“૩૦૬ આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરણી.

જો કોઈ વ્યક્તિ આત્મહત્યા કરે છે, તો જે કોઈ પણ આવી આત્મહત્યાને પ્રોત્સાહન આપે છે, તેને દસ વર્ષ સુધીની મુદત માટે બંનેમાંથી કોઈ એક પ્રકારની કેદની સજા કરવામાં આવશે અને દંડ પણ કરવામાં આવશે.”

૧૮ આ કલમોને આકર્ષવા માટે, આરોપી જે કાં તો કોઈ પણ વ્યક્તિને આપું કરવા માટે ઉશ્કેરે છે અથવા વસ્તુઓ કરવા માટેના કોઈપણ કાવતરામાં એક અથવા વધુ અન્ય વ્યક્તિઓ સાથે જોડાય છે અથવા ઇરાદાપૂર્વક કોઈ પણ કૃત્ય દ્વારા મદદ કરે છે અથવા વસ્તુઓ કરવામાં ભૂલ કરે છે. જે વ્યક્તિ, જાણીજોઈને ખોટી રજૂઆત કરીને, અથવા કોઈ ભૌતિક હકીકતને જાણીજોઈને છુપાવીને, જે તે જાહેર કરવા માટે બંધાયેલો છે, સ્વેચ્છાએ કોઈ કાર્યનું કારણ બને છે અથવા મેળવે છે, અથવા કરવા માટેનું કારણ બને છે અથવા મેળવવાનો પ્રયાસ કરે છે, તેને તે કાર્ય કરવા માટે ઉશ્કેરવામાં આવે છે. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૦૭ના સમજૂતી રમાં સૂચવવામાં આવ્યું છે કે જે કોઈ પણ, કોઈ અધિનિયમના અમલ પહેલાં અથવા તે સમયે, તે અધિનિયમના અમલને સરળ બનાવવા માટે કંઈપણ

કરે છે, અને તે રીતે તેના અમલને સરળ બનાવે છે, તે અધિનિયમના અમલમાં સહાય કરે છે.

૧૯ આમ એ સ્પષ્ટ છે કે જે વ્યક્તિ પર આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવાનો આરોપ મૂકવામાં આવે છે, તે વ્યક્તિ દ્વારા તે કાર્ય કરવા માટે ઉશ્કેરણીનો પુરાવો હોવો જરૂરી છે અથવા કોઈ કાર્ય કરવા પહેલાં અથવા તે સમયે તે કાર્ય કરવા માટે ઇરાદાપૂર્વક કોઈ કાર્ય અથવા ગેરકાયદેસર ચૂક દ્વારા મદદ કરવી જરૂરી છે, જેથી કોઈ કાર્ય કરવામાં સરળતા રહે અને તે રીતે તેના કાર્યને સરળ બનાવે, તે કાર્ય કરવામાં મદદ કરે છે.

૨૦ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬, પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩એ સાથે વાંચવામાં આવે છે, જે કોર્ટને પીડિતાના પતિ અથવા સંબંધીઓને સજા કરવાનો અધિકાર આપે છે, જેમણે કોઈ મહિલા પર ફૂરતાનો ભોગ બન્યો હોય, જો આવી મહિલા લગ્નના સાત વર્ષના સમયગાળામાં આત્મહત્યા કરે છે. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ માટે એ મહત્વનું નથી કે ફૂરતા અથવા ઉત્પીડન તેના મૃત્યુ પહેલાં અથવા તે પહેલાં કરવામાં આવ્યું હતું. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬, કલમ ૧૧૩એ સાથે વાંચવામાં આવે છે, તે પૂરતું વ્યાપક છે અને જો મૃત્યુ લગ્નના ૭ વર્ષની અંદર સામાન્ય પરિસ્થિતિઓ કરતાં અલગ રીતે થાય છે, તો દહેજની માંગણી સાથે સ્ત્રી પર કરવામાં આવતી ફૂરતા અથવા

ઉત્પીડનના પરિણામે થાય છે, તો વિધાનસભાનો હેતુ છે કે કેસને ખૂબ જ ગંભીર ગુનો તરીકે ગણવામાં આવે.

૨૧ આ તબક્કે તનુ રામ વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય, ૨૦૧૦ (૧૦) એસસી ૩૫૩ ના નિર્ણયનો પણ સંદર્ભ જરૂરી છે. આ કેસમાં પીડિતાએ લગ્નના ચોથા વર્ષમાં આત્મહત્યા કરી હતી જ્યારે તે છ મહિનાની ગર્ભવતી હતી. કોર્ટે એવું માન્યું હતું કે ગર્ભાવસ્થાના અદ્યતન તબક્કામાં મહિલા ફૂરતાથી વર્તવામાં આવે તો પણ આત્મહત્યા કરશે નહીં. માત્ર આત્યંતિક સંજોગોમાં જ સ્ત્રી પોતાનો અને તેના અજાત બાળકનો જીવ લેવાનું નક્કી કરી શકે છે જ્યારે તે પાછા ન આવવાના તબક્કે પહોંચે છે અને પોતાનો જીવ લેવા માટે માનસિક સ્થિતિમાં હોય છે. અદાલતે એવું માન્યું હતું કે આ ઉશ્કેરણીના તત્વને સાબિત કરે છે અને પુરાવા અધિનિયમની વધુ કલમ ૧૧૩ (એ) ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૮ એ હેઠળ ગુનો સાબિત કરવા માટે રજૂ કરાયેલા પુરાવાના આધારે કલમ ૧૦૭ હેઠળ ગુનાની ધારણાને મંજૂરી આપતા ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૮ એ હેઠળ ગુના વચ્ચેનો સંબંધ સ્થાપિત કરે છે. કોર્ટે એવું પણ માન્યું હતું કે કલમ ૧૧૩એના સ્પષ્ટીકરણમાં ફૂરતાનો અર્થ કલમ ૪૮૮એ જેવો જ છે. આમ, જો ફૂરતાની માત્રા કલમ ૪૮૮એ હેઠળ દોષિત ઠેરવવા જેવી હોય, તો ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૦૭ સાથે સુસંગત ભારતીય પુરાવા

અધિનિયમની કલમ ૧૧૩એ હેઠળ ધારણા કરવા માટે તે પૂરતું હોઈ શકે છે.

૨૨ એ. આઈ. આર. ૧૯૮૦ એસ. સી. ૨૦૯માં નોંધાયેલા ગુરબચન સિંહ વિરુદ્ધ સતપાલ સિંહના અન્ય એક નિર્ણયમાં, તે સળગી જવાને કારણે મૃત્યુ પામેલી નવપરિણીત યુવતી દ્વારા આત્મહત્યાનો કેસ હતો. સવાલ એ પણ હતો કે શું આત્મહત્યા આકસ્મિક મૃત્યુ હતું. મૃતકના પિતા અને બહેનના પુરાવા નોંધવામાં આવ્યા હતા, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે મૃતકએ અપૂરતા દહેજ લાવવા બદલ તેના સાસરિયાઓ દ્વારા સતામણી અને ત્રાસની ફરિયાદ કરી હતી. સાસરિયાઓએ મૃતક પર ગેરકાયદેસર બાળકને જન્મ આપવાનો પણ આરોપ લગાવ્યો હતો. રેકૉર્ડમાંથી એ પણ બહાર આવ્યું છે કે મૃતકના પિતાએ એફ. આઈ. આર. માં જણાવ્યું હતું કે મૃતકએ સતામણી અને સતત તાના અને ત્રાસને કારણે આત્મહત્યા કરી હતી. ઘટનાની માહિતી પણ મૃતકના પિતાને તાત્કાલિક આપવામાં આવી ન હતી અને તબીબી સહાય આપવામાં વિલંબ થયો હતો. આરોપી પરિવારના કોઈ પણ સભ્યની આંગળીની ટીપાં પર કોઈ સળગેલી ઈજાઓ નહોતી, જે અદાલત અનુસાર, આકસ્મિક મૃત્યુના કેસને નકારી કાઢે છે. એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે મૃતકએ તેના પતિ અને સાસરિયાઓની

ઉશ્કેરણીમાં આત્મહત્યા કરી હતી.કોર્ટે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩એ હેઠળ ઉપલબ્ધ ધારણાઓને આકર્ષિત કરી હતી.

૨૩ એ. આઈ. આર. ૧૯૯૧ એસ. સી. ૧૫૩૨ માં નોંધાયેલા પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ ઇકબાલ સિંહના કેસમાં, તે પત્ની દ્વારા આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરવાનો કેસ હતો જ્યાં છૂટાછેડાને કારણે પતિ-પત્ની વચ્ચેના સંબંધોમાં પણ તણાવ હતો.પત્નીએ પોલીસ સુરક્ષા માગીને પોતાના જીવને જોખમ હોવાની આશંકા વ્યક્ત કરી હતી અને ત્યારબાદ છૂટાછેડાના ખતને પણ ફાંસી આપવામાં આવી હતી, પરંતુ તેના પર કાર્યવાહી કરવામાં આવી ન હતી.પત્નીએ તેના પતિથી નિરાશ થઈને બીજી શાળામાં સેવાનું ટ્રાન્સફર મેળવવાનો પણ પ્રયાસ કર્યો હતો.મૃતકને સખત માર મારવામાં આવ્યો હતો.પતિને એવા સંજોગો બનાવવા માટે જવાબદાર ઠેરવવામાં આવ્યા હતા, જેણે પત્નીને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેર્યા હતા અથવા દબાણ કર્યું હતું.તેને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ૩૦૬ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો.જોકે, સાળીને શંકાનો લાભ આપવામાં આવ્યો હતો.સર્વોચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે જ્યારે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૭૬ હેઠળ આરોપી સામેના આરોપને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે, ત્યારે તે એવા સંજોગોમાં છે જ્યારે કોઈ વ્યક્તિએ આત્મહત્યા કરી હોય, જે વ્યક્તિ આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરે છે તે ૧૦ વર્ષ સુધીની મુદત માટે વધુ વર્ણનની કેદ અને દંડની

સજા માટે જવાબદાર રહેશે.ભારતીય દંડ સંહિતાના પ્રકરણ પાંચમાં "ઉશ્કેરણી" નો અધિકાર છે અને તેમાં કલમ ૧૦૭ થી ૧૨૦ નો સમાવેશ થાય છે, જેમાંથી કલમ ૧૦૭ અને ૧૦૮ની માત્ર નોંધ લેવી જરૂરી છે.અદાલતે ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ અને ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩ એ હેઠળની ધારણા પર પણ વિસ્તૃત ચર્ચા કરી હતી, જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કાયદાકીય ઉદ્દેશ દહેજના કારણે થતા મૃત્યુના જોખમને મજબૂત હાથથી રોકવાનો છે.આવા ગુનાઓ સામાન્ય રીતે રહેણાંક ઘરોની ગુપ્તતામાં અને ગુપ્તતામાં કરવામાં આવે છે.સ્વતંત્ર અને સીધા પુરાવા મેળવવાનું સરળ નથી.તેથી, વિધાનસભાએ ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩એ અને ૧૧૩બી રજૂ કરી છે, જેથી જો અમુક મૂળભૂત તથ્યો સ્થાપિત થાય અને લગ્નના ૭ વર્ષની અંદર કમનસીબ ઘટના બની હોય, તો પૂર્વધારણાને ઉઠાવવાની મંજૂરી આપીને ફરિયાદી પક્ષના હાથ મજબૂત કરી શકાય.સાત વર્ષનો આ સમયગાળો તોફાની માનવામાં આવે છે, જેના પછી વિધાનસભા ધારે છે કે દંપતી જીવનમાં સ્થાયી થયું હશે.જો પરિણીત મહિલા તેના પતિ અથવા તેના પરિવારના સભ્ય દ્વારા ફૂરતા અથવા સતામણીનો ભોગ બને છે, તો ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૮એ લાગુ થશે.જો આવી ફૂરતા અથવા સતામણી પતિ અથવા તેના સંબંધી દ્વારા, લગ્નના ૦૭ વર્ષની અંદર, સળગાવીને અને શારીરિક ઈજા દ્વારા અથવા અસામાન્ય સંજોગોમાં,

મૃત્યુની તરત પહેલાંની દહેજની માંગણીના સંબંધમાં કરવામાં આવી હોય, તો આવા પતિ અથવા સંબંધીએ તેણીનું મૃત્યુ કરાવ્યું હોવાનું માનવામાં આવે છે અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૪ બી હેઠળ સજા માટે જવાબદાર છે. એવી પરિસ્થિતિમાં કે જ્યાં પતિ અથવા તેના સંબંધી, તેના ઇરાદાપૂર્વકના વર્તન દ્વારા એવી પરિસ્થિતિ ઊભી કરે છે, જે તે જાણે છે કે સ્ત્રીને આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રેરિત કરશે અને તે ખરેખર આમ કરે છે, આ કેસ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ના દાયરામાં આવશે. આવા કિસ્સામાં, વ્યક્તિનું વર્તન ઉશ્કેરણીજનક અથવા ઉશ્કેરણીજનક અથવા સ્ત્રીને પરત ન આવવાની ભયાવહ પરિસ્થિતિમાં ધકેલવા સમાન હશે, જે તેણીને આત્મહત્યા કરીને તેના દુઃખોનો અંત લાવવા માટે મજબૂર કરશે.

“પ આ અવલોકનો એક સત્તાના સંદર્ભમાં કરવામાં આવ્યા હતા જેને લાક્ષણિક રીતે વહીવટી તરીકે વર્ણવી શકાય છે. પાન ૬૩૦ પર એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"તે સાચું છે કે આ આદેશ વહીવટી સ્વરૂપનો છે, પરંતુ એક વહીવટી આદેશ કે જેમાં પહેલેથી જ જણાવ્યા મુજબ નાગરિક પરિણામોનો સમાવેશ થાય છે, તે પણ રાજ્યના કેસના પ્રથમ પ્રતિવાદીને, તેના સમર્થનમાં પુરાવાને જાણ કર્યા પછી અને પ્રથમ પ્રતિવાદીને સાંભળવાની અને મળવાની અથવા પુરાવાને સમજાવવાની તક આપ્યા પછી કુદરતી ન્યાયના નિયમો સાથે સુસંગત રીતે બનાવવો આવશ્યક છે.

કેસ અને રે એચ. કે. (એક શિશુ) માં અંગ્રેજીનો ખાસ કરીને એ. કે. કરિપક અને અન્યો વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યોમાં આ અદાલતના બંધારણીય ખંડપીઠે આપેલા નિર્ણયમાં મંજૂરી સાથે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. (૧૯૭૦) ૧ એસસીસી ૪૫૭ ".

૬ એમ. નરસિમ્હાચારીના કેસ (ઉપરોક્ત) માં આ અદાલતના નિર્ણય કે જેના પર અપીલકર્તાઓ વતી મજબૂત નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે,

તે તેમના માટે કોઈ મદદરૂપ નથી કારણ કે સરકારી કર્મચારીને તેના પેન્શનમાં કાપ મૂકતાં પહેલાં કારણ દર્શાવવાની તક આપવામાં આવી હતી કે કેમ તે મુદ્દે જાણીતા સૂત્ર ઓડી અલ્ટરમ પાર્ટેમમાં અંકિત કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં રાખીને તે કેસમાં ક્યારેય વિનંતી કરવામાં આવી ન હતી અથવા તેમાં પ્રવેશ કરવામાં આવ્યો ન હતો, વધુમાં ન્યાયમૂર્તિ પાલેકરે કે. આર. એરી અને શોભાગ રાય મહેતાના કેસ (ઉપરોક્ત) માં કોર્ટ વતી બોલતા જણાવ્યું હતું.) પેન્શન એ બક્ષિસ છે કે મિલકત તે પ્રશ્ન અગાઉના કેસમાં ઊભો થયો ન હતો.વર્તમાન કેસ, અમારા મતે, કે. આર. એરી અને શોભાગ રાજ મહેતાના કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા દ્વારા સંપૂર્ણપણે આવરી લેવામાં આવ્યો છે.

૭ ઉપરોક્ત કારણોસર અમારો મત છે કે વિવાદિત ચુકાદાઓ કોઈપણ ગેરકાયદેસરતાથી પીડાતા નથી અને યોગ્ય રીતે રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા.

૮ પરિણામે અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને આથી ખર્ચ સાથે રદ કરવામાં આવે છે.”

૨૪ ૨૦૧૩ (૧૪) એસ. સી. સી. ૪૩૪ માં નોંધાયેલા રોટેશ કુમાર વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્યના કેસમાં, તે પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાના આધારે ફોજદારી સુનાવણી હતી.આ કેસ છૂટાછેડા દરમિયાન હોસ્ટેલના રૂમમાં પત્નીની હત્યાનો હતો જ્યારે પરસ્પર સંમતિથી છૂટાછેડાની અરજી પેલિંગ હતી.અપીલકર્તાએ છેલ્લે મૃતકને તેના છાત્રાલયના રૂમમાં જોયો હતો અને અપીલકર્તા કાલ્પનિક નામ અને સરનામા હેઠળ તેના અતિથિ ગૃહની નજીક એક આંતરિક વ્યક્તિ તરીકે રહેતો હતો.અદાલતે એવું માન્યું હતું કે અપીલકર્તાનો હત્યાનો હેતુ સ્થાપિત થયો હતો અને ગુનાના કમિશન અને કેસના સંજોગોમાં તેનું વર્તન ફોજદારી સુનાવણીમાં પુરાવાની પ્રશંસા માટે અરજી કરવાનું છે.સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે સાક્ષીની વિશ્વસનીયતા ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે.ભૌતિક ભૂલો અને વિસંગતતા માત્ર ધ્યાનમાં લેવાની છે.અદાલતે પુરાવા વાંચવા જોઈએ અને પુરાવાઓની તપાસ કરવી જોઈએ, ખાસ કરીને, પુરાવાઓમાં દર્શાવવામાં આવેલી ખામીઓ, ખામીઓ અને નબળાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને અને તે જાણવા માટે તેનું મૂલ્યાંકન કરવું જોઈએ કે શું તે સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા પુરાવાના સામાન્ય આધારની વિરુદ્ધ છે કે કેમ અને પુરાવાના અગાઉના મૂલ્યાંકનને હચમચાવી દેવામાં આવ્યું છે કે કેમ જેથી તે

માન્યતાને પાત્ર ન બને.સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા એ વાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે કે અદાલતે ભૂલો, વિરોધાભાસ અને વિસંગતતાઓને અનુચિત મહત્વ આપવું જોઈએ નહીં, જે મામલાના કેન્દ્રમાં નથી જતા અને ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીના મૂળભૂત સંસ્કરણને હલાવતા નથી.

“છેલ્લે એકસાથે જોવામાં આવેલ સિદ્ધાંત:

૨૪ એવા કિસ્સાઓમાં કે જ્યાં આરોપી છેલ્લી વખત ઘટના પહેલા મૃતક પીડિતા સાથે જોવા મળ્યો હતો (છેલ્લે જોવાયેલો સિદ્ધાંત), તે આરોપીની ફરજ બની જાય છે કે તે સંજોગો સમજાવે કે જેમાં પીડિતાનું મૃત્યુ થયું હતું.(વીડિયો:નિકા રામ વિરુદ્ધ હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય, AIR ૧૯૭૨ SC ૨૦૭૭; અને ગણેશલાલ વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, (૧૯૯૨) ૩ SCC ૧૦૬.”

૨૫ સાહેબ રાવ અને અન્ય વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્યના કેસમાં ૨૦૦૬ (૯)

એસ. સી. સી. ૭૯૪ માં નોંધાયેલા અહેવાલમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે

દહેજના મૃત્યુના કેસની સુનાવણી કરતી વખતે જાણવા મળ્યું હતું કે મૃતકને તેના માતાપિતા પાસેથી વધુ દહેજની માંગણી કરતી વખતે સતામણી અને ફૂરતા કરવામાં આવી હતી.આરોપી અપીલકર્તા દ્વારા મૃતકને જે ફૂરતાનો સામનો કરવો પડ્યો હતો તેની સાથે મૃતક દ્વારા આત્મહત્યા કરવાનો સીધો અને વાજબી સંબંધ હતો.કોર્ટે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૭૬ અને ૪૮૮ એ હેઠળ અપીલકર્તાની દોષિતતાને ટકાવી રાખી હતી.

૧ સંબંધિત ફકરાઓ નીચે પ્રમાણે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:—

“૧૪ પવન કુમાર વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય ૭ કેસમાં આ અદાલતે નિરીક્ષણ કર્યું હતું:(એસસીસી પાનું ૩૧૮, ફકરો ૧૮)

“... ફૂરતા અથવા સતામણી શારીરિક હોવી જરૂરી નથી.આપેલ કેસમાં માનસિક ત્રાસ પણ આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૪-બી અને ૪૮૮-એ ના અર્થમાં ફૂરતા અને સતામણીનો કેસ હશે. કલમ ૪૮૮-એ નું સ્પષ્ટીકરણ (એ) પોતે જ માનસિક અને શારીરિક ફૂરતા બંનેનો ઉલ્લેખ કરે છે.... ફરીથી ઇરાદાપૂર્વકના વર્તનનો અર્થ થાય છે, ઇરાદાપૂર્વકનું વર્તન; આ પ્રત્યક્ષ અથવા પરોક્ષ પુરાવા દ્વારા અનુમાન કરી શકાય છે

જેનો અર્થ આવી રીતે કરી શકાય છે.... એક છોકરી લગ્નમાં પ્રવેશ કરતી વખતે આશા અને આકાંક્ષા સાથે આગળના મહાન દિવસોના સપના જુએ છે, અને જો બીજા જ દિવસથી પતિ તેને દહેજ ન લાવવા અને તેને કદરૂપું ન કહેવા બદલ ઠપકો આપવાનું શરૂ કરે છે, તો કોઈ પણ કન્યા માટે આનાથી મોટી માનસિક યાતના, સતામણી અથવા ફૂરતા ન હોઈ શકે.”

૧૫ ગણનાથ પટનાયક વિરુદ્ધ ઓરિસ્સા રાજ્ય ૮ માં આ અદાલતે ખાસ ઉલ્લેખ કર્યો છે:(એસસીસી પાનું ૬૨૨, ફકરો ૭)

“૭ ફૂરતાની વિભાવના અને તેની અસર વ્યક્તિથી વ્યક્તિમાં બદલાય છે, તે પણ તે વ્યક્તિની સામાજિક અને આર્થિક સ્થિતિ પર આધાર રાખે છે. ‘ઉપરોક્ત કલમ હેઠળ ગુનાની રચના કરવાના હેતુઓ માટે ‘ફૂરતા’ શારીરિક હોવી જરૂરી નથી. માનસિક ત્રાસ અથવા અસામાન્ય વર્તન પણ આપેલ કેસમાં ફૂરતા અને સતામણી સમાન હોઈ શકે છે.”

૧૬ મોહમ્મદ હોશાન વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ એપી ૮ માં એવું દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે: ‘એસસીસી પાનું ૪૧૮, ફકરો ૬)

“ફૂરતા જેવી વ્યક્તિ પર ફરિયાદો, આક્ષેપો અથવા તાનાઓની અસર વિવિધ પરિબલો પર આધાર રાખે છે જેમ કે સંબંધિત પીડિત વ્યક્તિની સંવેદનશીલતા, સામાજિક પૃષ્ઠભૂમિ, પર્યાવરણ, શિક્ષણ વગેરે વધુમાં, માનસિક ફૂરતા વ્યક્તિની સંવેદનશીલતાની તીવ્રતા અને આવી માનસિક ફૂરતાનો સામનો કરવા માટે હિંમત અથવા સહનશીલતાના પ્રમાણના આધારે બદલાય છે.”

૧૭ ફરિયાદી (ફરિયાદી સાક્ષી ૧) એ જુબાની આપી છે કે લગ્નના પ્રદર્શન પછી તરત જ, એ-૨ એ ટેપ રેકૉર્ડની માંગ કરી હતી. આ નિવેદનને ફરિયાદી સાક્ષી ૩ અને ફરિયાદી સાક્ષી ૪ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે. ફરિયાદી સાક્ષી ૩ એ જુબાની આપી છે કે જ્યારે ફરિયાદી સાક્ષી ૪ તેની સાથે તેની બહેનના લગ્નના બે-ત્રણ દિવસ પછી બાબુલખેડા ગામ ગયો ત્યારે એ-૧ એ ૧૦,૦૦૦ રૂપિયાની વધારાની રકમની માંગ કરી હતી અને એ-૨ એ ટેપ રેકૉર્ડની માંગ કરી હતી. આને પ્રોસીક્યુશન સાક્ષી ૧ અને પ્રોસીક્યુશન સાક્ષી ૪ ના નિવેદનોમાંથી કોઈપણ ફેરફાર વિના

સમર્થન મળ્યું. વધુ કાર્યવાહી સાક્ષી ૧ એ તેના પુરાવામાં ખાસ કહ્યું છે કે મૃતકએ તેને કહ્યું હતું કે આરોપી વ્યક્તિઓએ તેમની માંગણીઓ પૂરી ન કરવાને કારણે તેને પરેશાન કરી હતી. ફરિયાદી સાક્ષી ૧ ના રેકૉર્ડ પર પુરાવા છે કે જ્યારે તેની પુત્રી તેના ઘરે પાછી આવી ત્યારે તેણે રડવાનું શરૂ કર્યું અને ફરિયાદીને ૧૦,૦૦૦ રૂપિયાની ચુકવણી ન કરવાને કારણે તેના પર લાદવામાં આવેલી સતામણી વિશે જણાવ્યું. અને ફરિયાદી સાક્ષી ૩ અને ફરિયાદી સાક્ષી ૪ ના નિવેદનોમાં સમર્થન મળ્યું. પુરાવા દર્શાવે છે કે જ્યારે નાના ભાઈ મન્સૂબ ફરિયાદીના સ્થળે ગયો ત્યારે તેના દ્વારા પણ માંગ કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદી સાક્ષી ૧ એ વધુમાં ઉલ્લેખ કર્યો છે કે જયસ્થાના મહિનાના અંતે, તે તેની પુત્રીને જોવા માટે બાબુલખેડા ગામમાં ગયો હતો અને તેમની માંગ પૂરી ન કરવા બદલ આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા તેનું અપમાન કરવામાં આવ્યું હતું અને તેઓએ તેને પાથરી ગામમાં પાછા લઈ જવા કહ્યું હતું. ફરિયાદી સાક્ષી ૧ દ્વારા કહેવામાં આવ્યું છે કે ઘટનાના માત્ર ૮ દિવસ પહેલા જ્યારે મૃતક છેલ્લે તેના પ્રથમ ઘરે ગયો હતો ત્યારે તેણે તેને કહ્યું હતું કે તેને માર મારવામાં આવ્યો હતો અને તેના શરીર પર માર મારવાના નિશાન પણ બતાવ્યા હતા. તે રડી રહી હતી અને આરોપીઓની માંગને સંતોષ્યા વિના તેને બાબુલખેડા ગામમાં પાછા ન મોકલવા વિનંતી કરી હતી. પુરાવા સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરે છે કે આરોપી વ્યક્તિઓ ટેપ રેકૉર્ડરની તેમની પ્રારંભિક માંગ

પૂરી થયા પછી પણ ૧૦,૦૦૦ રૂપિયાની વધારાની રકમ અંગેની તેમની માંગમાં સુસંગત હતા. પુરાવા સ્પષ્ટપણે સાબિત કરે છે કે મૃતકને તેના વૈવાહિક ઘરમાં હેરાન કરવામાં આવી હતી અને તેણીનું ત્યાં રહેવું દયનીય બની ગયું હતું. લગ્નના ચાર મહિનાના ટૂંકા ગાળામાં મૃતકએ અનેક પ્રસંગોએ તેના પિતાને જાણ કરી હતી કે તે તેના પતિ અને તેના મોટા ભાઈ દ્વારા પરેશાન થઈ રહી છે. તેઓએ તેણીની હાજરીમાં તેણીના પિતાનું પણ અપમાન કર્યું અને ઠપકો આપ્યો અને ફરિયાદી સાક્ષી ૧ ને તેમની ગેરકાયદેસર માંગ પૂરી કરવામાં અસમર્થતા બદલ તેણીને તેના ઘરે પાછા લઈ જવા કહ્યું. મૃતક દ્વારા તેના લગ્નના ટૂંકા ગાળામાં તેના વૈવાહિક ઘરે જવા માટે દર્શાવવામાં આવેલી અનિચ્છા તેણીને આપવામાં આવેલી સારવારની હકીકત દર્શાવે છે. તેના વૈવાહિક ઘરમાં, તેણીને હેરાન કરવામાં આવતી હતી અને તેના પિતા દ્વારા વધારાની રકમ ન ચૂકવવા બદલ સતત હેરાન કરવામાં આવતી હતી. હકીકતો સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરે છે કે પતિ અને તેના મોટા ભાઈએ મૃતકને ફૂરતા ભોગવી હતી અને આઈપીસીની કલમ ૪૮૮-એ હેઠળ તેમની સજા નક્કર વિશ્વસનીય પુરાવા પર આધારિત છે.

૧૮ અપીલકર્તાઓને પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ની કલમ ૧૧૩-એ હેઠળ પરિણીત મહિલા દ્વારા આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરવાની ધારણાની મદદથી આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૬ હેઠળ પણ દોષિત ઠેરવવામાં

આવ્યા હતા.ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા સાબિત થાય છે કે સંગીતાએ તેના લગ્નની તારીખથી સાત વર્ષના સમયગાળામાં આત્મહત્યા કરી હતી અને તેના પતિ અને તેના મોટા ભાઈએ તેને ફૂરતા આપી હતી.પુરાવાના આધારે એમ કહી શકાય કે મૃતક સાથે કરવામાં આવેલી ફૂર વર્તણૂક એવી પ્રકૃતિની હતી કે તેણે મહિલાને આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રેરિત કરી છે.

૧૯ રમેશ કુમાર વિરુદ્ધ છત્તીસગઢ રાજ્ય ૧૦ (SCC પૃષ્ઠો ૬૨૯-૩૦, ફકરો ૨૨) માં આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:

“૨૨ આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૯૮-એ અને ૩૦૭ સ્વતંત્ર છે અને વિવિધ ગુનાઓનું નિર્માણ કરે છે.જો કે, વ્યક્તિગત કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધાર રાખીને, સ્ત્રીને ફૂરતા આપવી એ કલમ ૪૯૮-એ હેઠળ ગુનો હોઈ શકે છે અને જો ફૂરતા સમાન વર્તન સ્થાપિત થાય તો મહિલા માટે આત્મહત્યા કરવા સિવાય અન્ય કોઈ વિકલ્પ બચતો નથી, તો તે આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરણી સમાન હોઈ શકે છે.”

૨૦ તેવી જ રીતે, હંસ રાજ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય ૧૧ (SCC પૃષ્ઠો ૨૬૩-૬૪, ફકરો ૧૩) માં આ અદાલતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે: “પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩-એ હેઠળ, ફરિયાદી પક્ષે સૌપ્રથમ એ સ્થાપિત કરવું પડશે કે સંબંધિત મહિલાએ તેના લગ્નની તારીખથી સાત વર્ષના સમયગાળાની અંદર આત્મહત્યા કરી હતી અને તેના પતિએ (આ

કેસમાં) તેને ફૂરતા આપી હતી.જો આ હકીકતો સ્થાપિત થાય તો પણ અદાલત એવું માનવા માટે બંધાયેલી નથી કે આત્મહત્યા તેના પતિ દ્વારા ઉશ્કેરવામાં આવી હતી.કલમ ૧૧૩-એ કેસના અન્ય તમામ સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને અદાલતને આવી ધારણા ઉઠાવવાનો વિવેક આપે છે, જેનો અર્થ છે કે જ્યાં આરોપ ફૂરતાનો હોય ત્યાં તેણે કલમ ૪૮૮-એ આઈ. પી. સી. માં 'ફૂરતા' શબ્દના અર્થને ધ્યાનમાં રાખીને મહિલાની ફૂરતાની પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ. એક સ્ત્રીએ તેના લગ્નના સાત વર્ષની અંદર આત્મહત્યા કરી હતી અને તેણીને તેના પતિ દ્વારા ફૂરતા સહન કરવી પડી હતી તે માત્ર હકીકત, તેના પતિ દ્વારા આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરવામાં આવી હતી તેવી ધારણાને આપમેળે જન્મ આપતી નથી.અદાલતે કેસના અન્ય તમામ સંજોગો પર ધ્યાન આપવું જરૂરી છે.અદાલત દ્વારા જે સંજોગો પર વિચાર કરવો પડે છે તેમાંથી એક એ છે કે શું કથિત ફૂરતા એવી પ્રકૃતિની હતી કે જે મહિલાને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરે છે અથવા ગંભીર ઈજા પહોંચાડે છે અથવા મહિલાના જીવન, અંગ અથવા સ્વાસ્થ્યને જોખમમાં મૂકે છે.”

૨૧ ન તો બચાવ પક્ષ દ્વારા કોઈ પુરાવા આપવામાં આવ્યા હતા અને ન તો ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા પુરાવાઓમાંથી, અમે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩-એ હેઠળની ધારણાને રદિયો આપવા માટે બુદ્ધિગમ્ય, વાજબી અને વિશ્વસનીય

સમજૂતી આપી શકીએ છીએ. ફરિયાદી પક્ષે નક્કર પુરાવા દ્વારા પૂરતા પ્રમાણમાં સાબિત કર્યું છે કે આરોપી-અપીલકર્તાઓએ શ્રેણીબદ્ધ કૃત્યો અને વર્તન દ્વારા મૃતક માટે એટલું મુશ્કેલ અને પ્રતિકૂળ વાતાવરણ ઊભું કર્યું હતું કે તેણીને આત્મહત્યા કરવા માટે મજબૂર કરવામાં આવી હતી.આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૯૮-એ હેઠળ મૃતક પર આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી ફૂરતાના સંદર્ભમાં થયેલી ચર્ચાના પ્રકાશમાં, મૃતક દ્વારા કરવામાં આવેલી આત્મહત્યાનું ફૂરતાના કૃત્ય સાથે સીધું અને વાજબી જોડાણ છે, જેને આરોપી-અપીલકર્તાઓ દ્વારા મૃતકને આધિન કરવામાં આવ્યું હતું.

ઉપરોક્ત કારણોસર, અમારો મત છે કે ઉચ્ચ અદાલતે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૬ અને કલમ ૪૯૮-એ હેઠળ આરોપી-અપીલકર્તાઓની દોષિતતાને યોગ્ય રીતે સમર્થન આપ્યું છે અને અમને આ બાબતે અલગ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવા માટે કોઈ સારું અથવા પૂરતું કારણ મળતું નથી.તેથી અરજી ફગાવી દેવામાં આવે છે.”

૨૬ એ. આઈ. આર. ૧૯૮૯ એસ. સી. ૧૬૬૧માં નોંધાયેલા બ્રિજલાલ વિરુદ્ધ પ્રેમચંદના અન્ય એક નિર્ણયમાં, પતિ મૃત પત્ની પાસેથી પૈસાની

માંગણી કરતો હતો.પૈસાની ચૂકવણીને લઈને તેની સાથે ઝઘડો પણ થયો હતો.એક દુર્ભાગ્યપૂર્ણ દિવસે, મૃતકએ એમ કહીને પ્રતિક્રિયા આપી કે તે આ જગતમાં જીવન કરતાં મૃત્યુને પસંદ કરે છે.આરોપીએ કહ્યું કે તે તે જ દિવસે મૃત્યુ પામીને રાહત આપી શકે છે.ત્યારબાદ તરત જ તેણે પોતાને આગ ચાંપી દીધી હતી.આ મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરણી હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું.સર્વોચ્ચ અદાલતે હાઈકોર્ટના નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશને રદ કર્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે આ સંજોગોમાં આરોપીઓએ મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેર્યો હતો.તે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળ દોષિત ગણાશે.સર્વોચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે "વ્યક્તિ કલમ ૧૦૭ માં નિર્ધારિત ત્રણ રીતોમાંથી કોઈપણ એકમાં ગુનાખોરીને ઘટાડી શકે છે.આરોપીનો કેસ સંપૂર્ણપણે પ્રથમ શ્રેણી હેઠળ આવે છે, એટલે કે વ્યક્તિને કોઈ કામ કરવા માટે ઉશ્કેરવું.આવા સંજોગોમાં, સમજૂતી ૨ નો ઉપયોગ કરવાની જરૂર નથી.તેથી, કાલ્પનિક વચનોના આધારે આરોપીઓને નિર્દોષ જાહેર કરવાના હાઈકોર્ટના આદેશને રદ કરવામાં આવશે."

૨૭ અહીં ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવેલા ઘણા ચુકાદાઓ પર વિચારણા કરવાની જરૂર છે કે શું ફરિયાદી પક્ષ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૪૮૮એના જરૂરી ઘટકોને સાબિત કરવામાં સફળ રહ્યો છે કે કેમ.દહેજ અને આત્મહત્યાના મૃત્યુની દુષ્ટતા સામે લડવા માટે

બ્રિજલાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા ચુકાદા મુજબ, વિધાનસભાએ ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩ એ અને ૧૧૩ બી અને ભારતીય પુરાવા અધિનિયમમાં કલમ ૪૯૮ એ અને કલમ ૩૦૪ બી રજૂ કરી હતી. કલમ ૧૧૩એ અદાલતને એવી ધારણા કરવાની મંજૂરી આપે છે કે જો બે પરિબળો હાજર હોય તો મહિલા દ્વારા આત્મહત્યા તેના પતિ અથવા સંબંધ દ્વારા ઉશ્કેરવામાં આવી છે. પ્રથમ એ કે સ્ત્રીએ તેના લગ્નના ૦૭ વર્ષના સમયગાળામાં આત્મહત્યા કરી હતી અને બીજું એ કે પતિ અથવા સંબંધીએ તેને ફૂરતા આપી હતી. દહેજ મૃત્યુના વધતા જોખમને રોકવા માટે ભારતીય પુરાવા અધિનિયમમાં વધારાની જોગવાઈઓ પૂરી પાડવા માટે વિધાનસભા દ્વારા આ જરૂરિયાત અનુભવવામાં આવી હતી. આ અદાલતે ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે કે શું કેસની હકીકત અને સંજોગોમાં આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરણી ઉશ્કેરણીને કારણે હતી કે કેમ અને શું તે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૫ ના ઘટકોને સંપૂર્ણપણે આવરી લેશે કે કેમ.

૨૮ આ અદાલત મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓની તપાસ કરે તે પહેલાં, જે રેકૉર્ડ પર આવ્યા છે, અપીલમાં અપીલ કોર્ટની સત્તાઓનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે. તે સામાન્ય બાબત છે કે નિર્દોષતા સામેની અપીલમાં બે મંતવ્યો શક્ય હોય તો પણ, નિર્દોષતાને ખૂબ જ હળવાશથી ખતેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં. જો કે, જો પુરાવાઓ માત્ર એક જ દ્રષ્ટિકોણ તરફ

ધ્યાન દોરે છે કે તેના નજીકના સંબંધો પ્રત્યે છોડરીના નિવેદનમાં પતિ અથવા તેના સંબંધીઓ દ્વારા ત્રાસ અને સતામણીનો સમાવેશ થાય છે, જે આત્મહત્યાને ઉશ્કેરવામાં પરિણમી છે, તો કોર્ટ નિર્દોષ જાહેર કરવામાં દખલ કરશે.

૨૯ ગુરબચન સિંહ વિરુદ્ધ સતપાલ સિંહ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયમાં પણ સ્પષ્ટ રીતે સ્થાપિત અને એવું માનવામાં આવ્યું છે કે જો નિર્દોષ જાહેર કરવાની વિરુદ્ધ અપીલમાં તથ્યોના સમૂહ દ્વારા બે અલગ-અલગ તારણો શક્ય હોય, તો સામાન્ય રીતે કોઈ દખલગીરી ઇચ્છનીય નથી, પરંતુ જ્યારે પુરાવાના ભાગમાંથી, જો બે મંતવ્યો શક્ય ન હોય, તો અદાલત દખલ કરવામાં યોગ્ય રહેશે અને કાયદાની પૃષ્ઠભૂમિમાં મળેલા તથ્યોના તર્ક દ્વારા ન્યાયાધીશ દ્વારા તમામ સંજોગોમાં નિર્ણય લેવો પડશે.

૧ 'ગુરબચન સિંહ વિરુદ્ધ સતપાલ સિંહના નિર્ણયોમાંથી સંબંધિત

ફકરાનું પુનઃઉત્પાદન નીચે મુજબ છે:

“૪૧ બ્રિજલાલ વિરુદ્ધ પ્રેમચંદ (૧૯૮૯) ૩ જે. ટી. ૧ના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરીને વિનંતી કરવામાં આવી છે:(એ. આઈ. આર. ૧૯૮૯ એસ. સી. ૧૬૬૧) કે જ્યાં બે મંતવ્યો વાજબી રીતે લઈ શકાય છે ત્યાં અપીલ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં.

૪૨ તાત્કાલિક કેસમાં પુરાવાઓની યોગ્ય વિચારણા અને વજન પર એકમાત્ર વાજબી દ્રષ્ટિકોણ જે લઈ શકાય છે તે એ છે કે જ્યારે મૃતક રવિંદર કૌર તેના સાસરિયાઓના

ઘરે હતી ત્યારે આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી ફૂર વર્તણૂક અને સતત તાનાશાહી અને સતામણીએ તેને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેર્યો હતો અને અમારા માનવામાં આવેલા અભિપ્રાયમાં રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓની યોગ્ય વિચારણા અને મૂલ્યાંકનથી અન્ય કોઈ વાજબી દ્રષ્ટિકોણ અનુસરતો નથી. જેમ કે ઉપર દર્શાવેલ નિર્ણય તાત્કાલિક કેસની હકીકતો અને સંજોગોને લાગુ પડતો નથી.”

૩૦ હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ રાજકુમાર, ૨૦૧૮ (૨) એસ. સી. સી. ૬૯

ના અન્ય એક નિર્ણયમાં, પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાના આધારે ફોજદારી સુનાવણીમાં અદાલતે એવું માન્યું છે કે સાક્ષીઓના પુરાવાની પ્રશંસા દરમિયાન શું અભિગમ હોઈ શકે છે. સિદ્ધાંતોનો સારાંશ આપતી વખતે, સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે સાક્ષીઓના પુરાવા, સંપૂર્ણ રીતે વાંચીને, કેસના આપેલ સંજોગોમાં સાચા હોવાનું જણાય છે કે કેમ તે અભિગમ હોવો જોઈએ. એકવાર તે છાપ ઊભી થઈ જાય તે પછી, અદાલત માટે પુરાવાઓની તપાસ કરવી જરૂરી છે, ખાસ કરીને, પુરાવામાં દર્શાવેલ ખામીઓ અને નબળાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને અને તે શોધવા માટે તેનું મૂલ્યાંકન કરવું જરૂરી છે કે શું તે ફરિયાદી પક્ષના કેસના સામાન્ય

સિદ્ધાંતની વિરુદ્ધ છે કે કેમ.સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ, હત્યાની સુનાવણી હતી જેમાં તેની સાથે રહેતા મૃતકના પુત્ર અને તે જ ઘરમાં પ્રતિવાદી આરોપી અને એક કુદરતી સાક્ષીએ ઘટના વિશે વાત કરી હતી.અદાલતે એવું માન્યું હતું કે મૃતક ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૧ ના પુત્રનો પુરાવો સચોટ અને કુદરતી હતો અને તે ફરિયાદી પક્ષના કેસ સાથે સુસંગત હતો.તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે પુત્ર દ્વારા કરવામાં આવેલા કથિત સુધારાના આધારે તેના પુરાવા પર શંકા કરવી અને કેટલાક સુધારા થયા હોવાના આધારે તેના પુરાવાને નકારી કાઢવો યોગ્ય ન હતો.અદાલતે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે આરોપી તેની સામેના ગુનાહિત સંજોગો સમજાવવામાં નિષ્ફળ જાય તો તેની અસર ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૦૬ હેઠળ પડા થશે. જો આરોપી હકીકતો પર પ્રકાશ પાડતો નથી, જે તેની જાણમાં છે, તો કોઈ પણ સમજૂતી આપવામાં તેની નિષ્ફળતા તેની વિરુદ્ધ એક મજબૂત લડાયક સંજોગો હશે.સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષની બાબતમાં મૃતકને છેલ્લે પ્રતિવાદી આરોપીની સાથે જીવંત જોવામાં આવ્યો હતો અને તેણે મૃતકના ગુમ થયાને સંતોષકારક રીતે સમજાવ્યો ન હતો.આરોપી સામે લડાયક સંજોગો તરીકે પણ આવું જ કરવામાં આવ્યું હતું.એવું માનવામાં આવતું હતું કે મૃતકનું મૃત્યુ કેવી રીતે થયું તે સમજાવવાનું તેમનું કામ હતું.મૃતકનો મૃતદેહ ઝાડ સાથે લટકતો કેવી રીતે મળી આવ્યો તે અંગે આરોપી પાસે કોઈ વાજબી સમજૂતી નહોતી.તેથી, ભારતીય દંડ

સંહિતાની કલમ ૩૦૩ હેઠળ પ્રતિવાદીની દોષિતતાને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવી હતી.અહીં પછીના ફરરા ૧૬ અને ૧૭ નો સંદર્ભ લેવો મહત્વપૂર્ણ રહેશે.

“૧૬ સેશન્સ જજ દ્વારા દર્શાવ્યા મુજબ, મૃતક મીના દેવીને છેલ્લે આરોપી રાજ કુમારની સાથે જીવંત જોવામાં આવી હતી અને આરોપીએ મૃતક મીના દેવીના ગુમ થયાને સંતોષકારક રીતે સમજાવી ન હતી અને તે જ આરોપી સામે મજબૂત લડાયક સંજોગો છે.મીના દેવી જે આરોપી સાથે એક જ ઘરમાં રહેતી હતી અને છેલ્લે આરોપી સાથે જીવતી જોવા મળી હતી, તે તેને સમજાવવાનું છે કે મૃતકનું મૃત્યુ કેવી રીતે થયું.મીના દેવીનો મૃતદેહ ઝાડ સાથે લટકતો કેવી રીતે મળી આવ્યો તે અંગે આરોપી પાસે કોઈ વાજબી સમજૂતી નથી.કાશીરામ કેસમાં જણાવ્યા મુજબ, મૃતકનું શું થયું તે આરોપીએ સમજાવવાનું છે.જો આરોપી તેની જાણકારીમાં રહેલી હકીકત પર પ્રકાશ પાડતો નથી, તો કોઈ પણ સમજૂતી આપવામાં તેની નિષ્ફળતા તેની વિરુદ્ધ એક મજબૂત લડાયક સંજોગો હશે.

૧૭ અગાઉ સૂચવ્યા મુજબ, કલમ ૩૧૩ સી. આર. પી. સી. હેઠળ તેની પૂછપરછમાં, આરોપીએ તેની સામે મૂકવામાં આવેલા ગુનાહિત સંજોગોના પુરાવાને નકારી કાઢ્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે તે નિર્દોષ છે.બચાવ પક્ષે એવું સૂચવવાનો નબળો પ્રયાસ કર્યો હતો કે મૃતકએ ઝેર પીધું હતું અને આત્મહત્યા કરી હતી.મૃતક મીના દેવીના વિસેરાને એફએસએલ

તુંગંદ મોકલવામાં આવ્યો હતો.એફએસએલના અહેવાલ મુજબ, મૃતકના આંતરડામાં કોઈ ઝેર મળ્યું ન હતું.અમારા વિચારમાં, ટ્રાયલ કોર્ટે બચાવ પક્ષ દ્વારા સૂચવવામાં આવેલી અરજીને યોગ્ય રીતે નકારી કાઢી હતી.”

- ૩૧ ચાર સાક્ષીઓની જુબાનીનો સંદર્ભ લેવો મહત્વપૂર્ણ રહેશે. ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૧, ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૨, ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૮ અને ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૧૦ અને ૧૧ અહીં છે.મૃતક હસુમતિબેન કીર્તિભાઈ પટેલ ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૧ ની માતાએ સેશન્સ કેસ નંબર ૩૮/૨૦૧૭ માં પ્રદર્શન નંબર ૧૨ ખાતે તેણીના જુબાનીમાં જણાવ્યું છે કે તે વસ્ત્રાલ, અમદાવાદ ખાતે રહેતી હતી.તેમને બે બાળકો કૃપા અને અર્પિત અને પુત્રી કૃપા હતા, જેમની ૧૦મા ધોરણમાં આરોપી ધવલ ઉદયભાઈ સાથે સગાઈ થઈ હતી, જે ઇલેક્ટ્રોનિક વાયરિંગ કોન્ટ્રાક્ટનો વ્યવસાય પણ કરતા હતા.દીકરીના લગ્ન ૨૧/૦૧/૨૦૧૬ પર થયા હતા.અન્ય આરોપી નંબર ૨ મૃતકનો સાળો હતો.ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૩ અને ૪ અનુક્રમે સસરા અને સાસુ છે.તેઓએ તેમના દ્વારા પરવડી શકે તેટલું દહેજ આપ્યું હતું અને ત્યારબાદ એક મહિના સુધી તેમની સાથે સારી વર્તણૂક કરવામાં આવી હતી.તેણીના જણાવ્યા અનુસાર, પુત્રીએ તેના સાસુ-સસરા અને જમાઈ સામે તેને મારવાની અને માનસિક ક્ષૂરતા આપવાની ફરિયાદ કરી હતી.આ કારણે, પુત્રી ૦૫/૦૬/૨૦૧૬ પર બીમાર પડી હતી અને જમાઈએ તેને ઘરે છોડી દેવાનું પસંદ કર્યું હતું.તેણીને સારવાર માટે

૦૬/૦૬/૨૦૧૬ પર રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ પર ભડિત પ્રસૂતિ હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવી હતી.ડૉક્ટરે હિમોગ્લોબિનમાં તીવ્ર ઘટાડો હોવાનું નિદાન કર્યું હતું.ત્યાં લગભગ એક મહિના સુધી તેણીની સારવાર કરવામાં આવી હતી અને પછી તેણીને સાસુ-સસરા પાસે પરત મોકલી દેવામાં આવી હતી.તેણીના જણાવ્યા અનુસાર, પુત્રી જોડાવા માટે ખૂબ જ અનિચ્છા હતી અને તેણીને તેણી અને તેના પરિવાર દ્વારા સમજાવવામાં આવી હતી.તેણી તેના સાસુ-સસરા પાસે પરત ફર્યા પછી, ફરી એકવાર ઘરના કામને કારણે, તેણીને સીવણ અને દહેજ માટે ખબર ન હોવાથી, ફૂરતા આચરવામાં આવી હતી.તે તેની ફરિયાદ છે કે ૧૩/૦૬/૨૦૧૬ પર, જમાઈ જે આરોપી નંબર ૧ છે તે તેનું ઘર છોડીને તેના મિત્ર પાસે ગયો હતો.તેને ઘરે પરત ફરવા માટે સમજાવવામાં આવ્યો હતો અને પુત્રીએ પરિવારમાં કબૂલાત કરી હતી કે શારીરિક અને માનસિક ફૂરતા ચાલુ છે.૧૭/૦૮/૨૦૧૬ પર રક્ષાબંધન હોવાથી તે તેના માતા-પિતા પાસે ગઈ હતી અને તેની સાથે તેનો પતિ પણ જોડાયો હતો.તે ખૂબ જ માનસિક તણાવમાં હતી અને ત્યાં તેણે તેના સાસરિયાઓ દ્વારા માનસિક અને શારીરિક સતામણી અને ફૂરતાની ફરિયાદનો પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો.આ સાક્ષીએ આગળ જણાવ્યું હતું કે ૧૦/૦૯/૨૦૧૬ પર, લગભગ ૧૦ વાગ્યે:૦૦ અ 'ક્લોક, જ્યારે તે અને તેનો પતિ બંને ઘરે હતા, ત્યારે આરોપી નંબર ૩, સસરાએ ફોન કર્યો હતો, જેમણે કહ્યું હતું કે

તેમની પુત્રી કૃપાને ભગવતી મેરેજ હોલ નજીકના કિલનિકમાં લઈ જવામાં આવી છે, કારણ કે તે પોતાનું મોં ખોલી રહી ન હતી. જ્યારે તે લગભગ ૧૦ મિનિટમાં તેના પતિ અને પુત્ર સાથે કિલનિક માટે નીકળી ત્યારે ફરી એકવાર એક ફોન આવ્યો અને કહ્યું કે તેને સિવિલ હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવી રહી છે. તેથી, તેઓ તેના સાળા અને સાળા મુકેશભાઈ અને જ્યોત્સ્નાબેન સાથે સિવિલ હોસ્પિટલમાં ગયા જ્યાં તે ટ્રોમા વોર્ડમાં હતી અને મૃત હાલતમાં મળી આવી હતી. તેમને જાણ કરવામાં આવી હતી કે તેણીએ તેના સાસરિયાઓના ઘરે આત્મહત્યા કરી છે.

૩૨ તેણી કોસ-એક્ઝામિનેશનમાં સંમત થઈ હતી કે તેણે ફરિયાદમાં ક્યાંય ઉદ્દેખ કર્યો નથી, તેણીને શારીરિક માર મારવામાં આવ્યો હતો જેના માટે તેણી સંમત થઈ હતી અને વધુમાં ઉમેર્યું હતું કે તે શારીરિક અને માનસિક સતામણી હતી. પોતાની ફરિયાદમાં તેણે દહેજની માંગણીનો ઉદ્દેખ કર્યો નથી. તેમણે કોસ-એક્ઝામિનેશનમાં નકારી કાઢ્યું હતું કે સાસરિયાઓ દ્વારા માનસિક, શારીરિક સતામણી અને ફૂરતા અને હિમોગ્લોબિનમાં ઘટાડાની અન્ય વિગતો વગેરેની તેમની બધી વાતો બનાવટી હતી. તેણીએ ઘરગથ્થુ કામ ન જાણવાની ફૂરતા અને દહેજના સંબંધમાં પણ કામ કરવાની ફૂરતા અંગે સત્ય ન બોલવાનો પણ ઇનકાર કર્યો હતો. એવું લાગે છે કે તે તેના પતિ સાથે અને હરિદ્વારમાં કૃપાના સાસરિયાઓ સાથે જવા માટે સંમત થઈ હતી અને આ ૦૨/૦૬/૨૦૧૬ થી ૦૭/૦૬/૨૦૧૬

ની વચ્ચે હતું.તેઓ હરિદ્વાર ખાતે આનંદ ધામ સેવા ટ્રસ્ટમાં પણ રોકાયા હતા અને તેઓ ૦૮/૦૬/૨૦૧૬ પર અમદાવાદ પરત ફર્યા હતા.તેણીએ આ સૂચનને નકારી કાઢ્યું હતું કે ૨૫/૦૫/૨૦૧૬ પર, પુત્રીને તેણીની સ્ત્રીરોગની સમસ્યા માટે ડૉ. હર્ષ પંચાલ પાસે લઈ જવામાં આવી હતી.તેણીએ એ સૂચનને પણ નકારી કાઢ્યું હતું કે તેણીના લગ્ન પહેલાં, તેણીને સ્ત્રીરોગચિકિત્સક સંબંધિત સમસ્યાઓ હતી.વધુમાં, એ વાતને નકારી કાઢવામાં આવે છે કે તેને દબાવી દેવામાં આવી હતી અને દીકરીના લગ્ન થઈ ગયા હતા.આ ઘટના પહેલા તેઓએ પોલીસમાં કોઈ ફરિયાદ કરી ન હતી.તેણી સંમત થઈ હતી કે લગ્નના સમય દરમિયાન કૃપાના સસરાએ તેમને સજાવટની વ્યવસ્થા કરવામાં અને લગ્નની અન્ય તૈયારીઓમાં મદદ કરી હતી.તેણીએ ખાસ કરીને અને સ્પષ્ટ રીતે નકારી કાઢ્યું હતું કે તેણીની શારીરિક સમસ્યાને કારણે, ખાસ કરીને સ્ત્રીરોગવિજ્ઞાનના મુદ્દાઓને લગતા, તેણીએ આત્મહત્યા કરી છે અને માત્ર સાસુ-સસરાને દોષ આપવા માટે, બનાવટી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે.અન્ય સાક્ષીઓની જુબાનીની સાથે, આ સાક્ષીઓના પુરાવાની પ્રશંસા કરવામાં આવશે.

- ૩૩ ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૨ કીર્તિભાઈ માધવભાઈ પટેલ, મૃતકના પિતા અને ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૧ ના પતિ, જે કલ્પેશ ફાઉન્ડ્રી અને એન્જિનિયરિંગમાં ઉમિયા એસ્ટેટમાં કામ કરી રહ્યા છે, તેમની જુબાનીનો

ઉદ્દેખ કરવો યોગ્ય રહેશે.તેણે તેની પત્નીએ તેના નિવેદનમાં જે કહ્યું છે તે વર્ચ્યુઅલ રીતે પુનરાવર્તન કર્યું છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, જૂન, ૨૦૧૬માં પુત્રી બીમાર પડી હતી અને ૦૫/૦૬/૨૦૧૬ પર જમાઈ ધવલે તેને તેમના ઘરે છોડી દીધી હતી.તેણીને ભક્તિ પ્રસૂતિ હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી અને ડૉક્ટરે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે તેણીને ૪ ટકા હિમોગ્લોબિન છે.બે મહિના સુધી તેમની સારવાર ચાલુ રહી અને ત્યારબાદ હિમોગ્લોબિનની ટકાવારી ૧૦ ટકાના સ્તરે પહોંચી ગઈ હતી.તેઓએ તેમના જમાઈ, ધવલ કુમાર-આરોપી નંબર ૩ ને ફોન કર્યો હતો અને કૃપાને તેની સાથે જોડાવા માટે સમજાવવામાં આવી હતી.તેણે તેના મુખ્ય પરીક્ષામાં એમ પણ કહ્યું છે કે ૧૩/૦૬/૨૦૧૬ પર, ધવલે પોતાનું સ્થાન છોડી દીધું હતું અને તેને તેના માતાપિતા અને અન્ય વડીલો દ્વારા ખૂબ સમજાવીને પરત લાવવામાં આવ્યો હતો.કૃપાએ આ વાત તેના માતાપિતાને જણાવી હતી અને તેણે કહ્યું હતું કે ધવલે તે જ ઘરમાં રહેવાનો ઇનકાર કર્યો હતો જ્યાં તે હતી.તેણે તેમને એ પણ જણાવ્યું હતું કે જો તે તેના સાસુના ઘરે હશે, તો તે તેની સાથે રહેવાનું ચાલુ રાખવા તૈયાર નથી.

૩૪ તેમના જણાવ્યા અનુસાર, રક્ષાબંધનના દિવસે તેમણે તેણીને માતા-પિતાને સોંપી દીધી હતી.જ્યારે તેઓએ તેને રાત્રિભોજનમાં જોડાવાનું કહ્યું ત્યારે તેણે ના પાડી દીધી હતી.બીજા દિવસે, તે તેના વૈવાહિક ઘર માટે

રવાના થઈ ગઈ.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, સાસરિયાઓએ દહેજ ઓછું હોવાની અને તેણીને ઘરનું કામ ખબર ન હોવાની તેમજ સીવણનું કામ કરવાની ફરિયાદ કરી હતી.૧૦/૦૮/૨૦૧૬ ની ઘટના માટે, તેમણે એ પણ જણાવ્યું છે કે કેવી રીતે શરૂઆતમાં તેઓએ તેણીએ આત્મહત્યા ન કરી હોવાની સાચી હકીકતો જણાવી ન હતી અને પછીથી તે વિશે જાણ થઈ હતી.

૩૫ તેની લાંબી પૂછપરછ પણ કરવામાં આવી છે.તેમણે હિમોગ્લોબિનમાં ઘટાડો અને ધવલના માતા-પિતા દ્વારા આપવામાં આવતી ખરાબ વર્તણૂકની સંપૂર્ણ વાર્તા રચી હોવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.તેઓ કૃપાના સાસરિયાઓ સાથે ૦૨/૦૬/૨૦૧૬ થી ૦૭/૦૬/૨૦૧૬ સુધી હરિદ્વાર જવા માટે પણ સંમત થયા હતા.તેઓ સંમત થયા કે ૨૫/૦૫/૨૦૧૬ પર તેણીને સ્ત્રીરોગવિજ્ઞાનની સમસ્યા માટે શ્યામ હોસ્પિટલમાં ડૉ. હર્ષ પંચાલ ખાતે લઈ જવામાં આવી હતી.તેમણે ખાસ કરીને નકારી કાઢ્યું હતું કે સ્ત્રીરોગવિજ્ઞાનની સમસ્યાને કારણે, તે ખૂબ જ અસ્વસ્થ અને નાખુશ હતી અને તેથી તેણે આત્મહત્યા કરવાનું પસંદ કર્યું હતું.

૩૬ ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૩ શ્રી ઇન્દ્રવદન ભીખાભાઈ પટેલ મંગલતીર્થ સોસાયટીના હાઉસ નંબર ૨૮માં રહે છે, જે ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૨ના નિવાસસ્થાનની બાજુમાં આવેલું ઘર છે.પડોશી હોવાને કારણે તે

વિગતોથી વાકેફ છે કારણ કે તે ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૨ ના પરિવાર સાથે ખૂબ જ સારા સંબંધો ધરાવે છે.તે આંતરિક ઝઘડા વિશે જાણે છે કારણ કે મૃતકના માતા-પિતાએ તેની સાથે વિશ્વાસ વ્યક્ત કર્યો હતો.જ્યારે ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૧ અને ૨એ સિવિલ હોસ્પિટલની મુલાકાત લીધી હતી ત્યારે તે પણ હાજર હતો.આ સાક્ષી કૃપાના સાસરિયાઓને વ્યક્તિગત રીતે ઓળખતો ન હતો અને તેણે નકારી કાઢ્યું હતું કે કારણ કે તે ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૨ અને ૧ નો પડોશી છે, તેણે ખોટી હકીકતો જણાવવાનું પસંદ કર્યું હતું.આ સાક્ષીએ ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૨ ના પરિવાર સાથે ખૂબ જ સારા સંબંધો શેર કર્યા.જોકે તેમણે માત્ર ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૨ ને મદદ કરવા માટે આ બધી વિગતો આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.

૩૭ ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા મૃતકના ભાઈની પણ તપાસ કરવામાં આવી છે, જે ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૮ છે.તેઓ ૧૯ વર્ષના છે અને અમદાવાદ ખાતે ડિપ્લોમા કોર્સ કરી રહ્યા હતા.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, તેમની બહેન સાથે લગભગ એક મહિના સુધી તેના સાસરિયાઓ દ્વારા સારી વર્તણૂક કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ, તેણીને મૂળભૂત ગૌરવથી વંચિત રાખવામાં આવી હતી અને તેના સાસરિયાઓ દ્વારા અમાનવીય વર્તણૂક કરવામાં આવી હતી.તેમણે ફરિયાદ કરી હતી કે તેણી ઘરનું કામ જાણતી ન હતી અને સીવણનું કામ જાણતી ન હતી અને માતાપિતા પૂરતા

પ્રમાણમાં દહેજ આપતા ન હતા.સાસુ-સસરા દ્વારા કરવામાં આવતી તાનાશાહી અને ખરાબ વ્યવહારને કારણે, તે બીમાર પડી ગઈ હતી અને ૦૫/૦૬/૨૦૧૬ પર, તેના સાળાએ તેને તેમના ઘરે છોડી દીધી હતી. ૦૬/૦૬/૨૦૧૬ પર, તે તેની બહેનને ભક્તિ પ્રસૂતિ ગૃહ, રબારી કોલોનીમાં લઈ ગયો હતો અને સોનોગ્રાફી કરવામાં આવી હતી જ્યાં ડૉક્ટરે હિમોગ્લોબિનના સ્તરમાં તીવ્ર ઘટાડો હોવાનું નિદાન કર્યું હતું, જે ૪ ટકા હતું.ત્યારબાદ, તેણીએ સારવાર આપી હતી અને લગભગ એક મહિના પછી, લોહીનો અહેવાલ સામાન્ય હતો અને તેથી, તેણીના પતિ તેને પરત લઈ ગયા હતા.તેણીને માતા-પિતા દ્વારા તેના સાસુ-સસરા સાથે જોડાવા માટે પણ સમજાવવામાં આવી હતી.તેણે ૧૩/૦૮/૨૦૧૬ પર વધુમાં જણાવ્યું હતું કે જ્યારે તેની બહેન સાસુ-સસરા સાથે હતી, ત્યારે તેનો પતિ ઘર છોડીને હિમ્મતનગરમાં તેના મિત્ર સાથે જોડાયો હતો.તેમને પાછા લાવવા માટે ખૂબ સમજાવવામાં આવ્યા હતા.તેની બહેન જ્યારે પણ તેના માતા-પિતા પાસે આવતી ત્યારે માનસિક સતામણી અને ફૂરતાની ફરિયાદ કરતી.

૩૮ આ સાક્ષીએ રક્ષાબંધનના દિવસે ૧૭/૦૮/૨૦૧૬ પરની ઘટના વિશે પણ જણાવ્યું છે અને તે દિવસે પણ બહેને તેનામાં કબૂલાત કરી હતી કે હજુ પણ શારીરિક અને માનસિક સતામણી ચાલુ છે.જ્યારે તેનો પતિ તેને તેના વૈવાહિક ઘરે પાછો લઈ ગયો ત્યારે તે ૧૮/૦૮/૨૦૧૬ પર તેના

સાસુ-સસરા સાથે જોડાઈ હતી.સસરા દ્વારા ખોટા તથ્યોના પ્રારંભિક નિવેદનની ૧૦/૦૯/૨૦૧૬ ની ઘટનાની વિગતો અને ત્યારબાદ તેઓ સિવિલ હોસ્પિટલમાં ગયા હોવાની વિગતો પણ આ સાક્ષી દ્વારા વિગતવાર જણાવવામાં આવી છે, જેને વધુ પુનરાવર્તનની જરૂર નથી.જ્યાં સુધી આ સાક્ષીની કોસ-એક્ઝામિનેશનની વાત છે, ત્યાં સુધી તેની વ્યાપક કોસ-સેક્સામાઈન કરવામાં આવી છે.તેઓ સંમત થયા કે ૦૫/૦૬/૨૦૧૬ પર જ્યારે તેઓ સંમત થયા કે ૦૧/૦૬/૨૦૧૬ પર તેમની બહેન ઘરે આવી છે અને ૦૫/૦૬/૨૦૧૬ પર નહીં, ત્યારે તેઓ તેમની બહેનને ભક્તિ પ્રસૂતિ ગૃહમાં લઈ ગયા.તેમણે નકારી કાઢ્યું હતું કે સ્ત્રીરોગવિજ્ઞાનની સમસ્યાને કારણે ૨૫/૦૫/૨૦૧૬ પર તેણીને ડૉ. હર્ષ પંચાલની હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવી હતી.તેમણે ખાસ કરીને નકારી કાઢ્યું હતું કે સ્ત્રીરોગવિજ્ઞાનની સમસ્યાનું દમન હતું, તેણીએ તેના લગ્ન પહેલાં સહન કર્યું હતું.

૩૯ ફરિયાદી સાક્ષી.પટેલ નંબર ૯ દિનેશ ભૂપતભાઈ ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૨નો પડોશી પણ છે.કૃપાના લગ્ન પછી ૦૫ થી ૦૬ મહિનાના સમયગાળામાં શું થયું હતું તેની તેમને કોઈ જાણકારી નહોતી.જો કે, જ્યારે કૃપાનું અવસાન થયું ત્યારે તેને ૧૦/૦૯/૨૦૧૬ પર ખબર પડી, તેણે ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૨ પાસેથી પૂછપરછ કરી જે તે સમયે ખૂબ રડતી હતી, તેણીને માતા-પિતા પાસે પરત મોકલી દેવામાં આવી હતી, જ્યારે

તેણી અસ્વસ્થ હતી અને તેને હોસ્પિટલમાં અને ક્લિનિકમાં લઈ જવામાં આવી હતી.તેના દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તે સમયાંતરે ઘરે આવતી હતી અને માનસિક, શારીરિક સતામણી અને ફૂરતાની ફરિયાદ કરતી હતી કારણ કે સાસરિયાઓ તેને ઘરનું કામ અને સીવણનું કામ ન જાણવાને કારણે અને દહેજની ઓછી રકમને કારણે પણ નાખુશ હતા.

૪૦ આ સાક્ષી લગભગ ફરિયાદી સાક્ષી દ્વારા સાસુ-સસરાની વિગતો વિશે જાણતો હતો.નંબર ૨.તે વ્યક્તિઓ સાથે તેમનો કોઈ સ્વતંત્ર સંબંધ નહોતો.

૪૧ ફરિયાદી સાક્ષી નંબર ૧૦ અર્પિતા અરવિંદભાઈ પટેલ છે, જે વસ્ત્રાલ, અમદાવાદ ખાતે મંગલતીર્થ સોસાયટીના હાઉસ નંબર ૪૩માં રહે છે.આ સાક્ષી અનુસાર, તે કૃપાની નજીકની મિત્ર છે.લગભગ દોઢ મહિના સુધી, તેના મિત્ર સાથે તેના સાસરિયાઓ દ્વારા સારી વર્તણૂક કરવામાં આવી હતી.તેણીને માતાપિતા દ્વારા ઘણો દહેજ આપવામાં આવતો હતો.રક્ષાબંધનના દિવસે તે બપોરે આ છોકરીને મળવા ગઈ હતી.તેણીએ તેના સાસુ-સસરા તરફથી શારીરિક અને માનસિક ત્રાસની ફરિયાદ કરી હતી.તેમને ઘરગથ્થુ કામ અને સીવણના કામ માટે પણ તિરસ્કાર હતો.આ સાક્ષી અનુસાર, કૃપા અવારનવાર તેની સાથે વાત કરતી હતી.તેણીએ વધુમાં જણાવ્યું હતું કે ૨૦૧૬ના છઠ્ઠા મહિનામાં, કૃપાના પતિએ તેને તેના માતાપિતાના ઘરે છોડી દીધી હતી અને તે અપ્રિત જ

હતી, જે બહેનને ભક્તિ પ્રસૂતિ ગૃહમાં લઈ ગઈ હતી. જ્યારે પ્રયોગશાળામાં તબીબી અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો ત્યારે તેણીને ૪ ટકા હિમોગ્લોબિન હતું અને ૨ મહિનાની સારવાર પછી તેણીને ૧૦ ટકા હિમોગ્લોબિન હતું. તે લગભગ ૧૦ વાગ્યે ૦૯.૨૦૧૬ પર હતું:૩૦ એ. એમ., તેણીની માતાએ તેણીની આત્મહત્યા વિશે જાણ કરી હતી. આ સાક્ષીએ ફરિયાદી પક્ષની તરફેણ કરવાનું કોઈ કારણ નથી. છોકરીઓ માટે માતા અને તેના નજીકના મિત્રો પર વિશ્વાસ કરવો હંમેશા સ્વાભાવિક છે અને તે તેમાંથી એક હતી. તેણીના મિત્રએ તેના પતિ અને સાસુ-સસરા વિશે કરેલી ફરિયાદો વિશે સ્પષ્ટ હતી અને તેણી એ પણ જાણતી હતી કે તેણીના મિત્રનો પતિ છ મહિનાના ખૂબ જ ટૂંકા ગાળામાં તેણીને તેના માતાપિતા સાથે છોડી ગયો હતો જ્યારે તેણી અસ્વસ્થ હતી. ફરિયાદી સાક્ષી-૧૧ પણ મૃતકની મિત્ર છે અને તેના પાડોશી છે, જેમણે આ સાક્ષીની જેમ જ ફરિયાદી સાક્ષી-૧૦એ કહ્યું છે કે તેણીને મૃતક દ્વારા સાસુ-સસરા દ્વારા કૃપા અને તેના પતિની સત્તામણીની નિંદા કરવામાં આવી હતી.

૪૨ એકંદરે, જો આ તમામ સાક્ષીઓના પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે, તો કોઈ ખચકાટ વગર કહી શકાય કે તે એક સૌથી મોટી હકીકત તરફ દોરી જાય છે કે છ મહિનાથી ભાગ્યે જ પરણેલી મૃતક છોકરીએ સાસુ-સસરા અને ખાસ કરીને પતિ દ્વારા સત્તામણીની માતા-પિતાને ફરિયાદ કરી

હતી.આ ઘટનાઓમાં એ પણ વિગતવાર જણાવવામાં આવી છે કે જ્યારે છોકરી બીમાર હતી અને તેના ભાઈએ તેને હોસ્પિટલમાં લઈ જવાની જરૂર હતી ત્યારે પણ પતિએ તેને માતાપિતાના ઘરે કેવી રીતે છોડવાનું પસંદ કર્યું હતું.કોસ-એક્ઝામિનેશનમાં, સૂચનો કરવામાં આવે છે કે તેણીને સ્ત્રીરોગવિજ્ઞાનના ક્ષેત્રને લગતી તબીબી સમસ્યાઓ હતી અને તેને દબાવી દેવામાં આવી છે, તે છોકરીને હેરાન કરવા અથવા તેણીને તેના પતિની સહાય અને ટૂંકની સૌથી વધુ જરૂર હોય ત્યારે તેને માતાપિતાના ઘરે છોડી દેવાનું કારણ ભાગ્યે જ હોઈ શકે છે.ફરીથી, પ્રતિવાદી નંબર ૧ સાથે છોકરીના લગ્ન કરાવવામાં છોકરીના માતા-પિતા દ્વારા કોઈ પણ પ્રકારના દમનની કોસ એક્ઝામિનેશનમાં ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલને સમર્થન આપવા માટે કંઈપણ રેકૉર્ડ પર બહાર આવી રહ્યું નથી.એવું લાગે છે કે તેના હિમોગ્લોબિનનું સ્તર કુપોષણને કારણે અથવા માસિક સ્વાવની સમસ્યાને કારણે અથવા વાયરલ ચેપ અથવા ડેન્જુ વગેરેના અન્ય કોઈ કારણોને કારણે નોંધપાત્ર રીતે ઘટ્યું હતું, જેમ કે તેની કોસ એક્ઝામિનેશનમાં પોસ્ટમોર્ટમ કરતા ડૉક્ટરે અભિપ્રાય આપ્યો હતો.ફરીથી, તે નોંધવાની બાબત છે કે તેણીના માતાપિતાના ઘરે ડૉક્ટર દ્વારા સારી સારવાર કર્યા પછી તેણીએ તેનું હિમોગ્લોબિનનું સ્તર ૧૦ ટકા સુધી પાછું મેળવ્યું હતું.લગ્ન પછી જૈવિક અને હોર્મોનલ ફેરફારો એકદમ કુદરતી ઘટના છે અને તેઓ આરોગ્ય સંબંધિત કેટલીક સમસ્યાઓને વેગ

આપી શકે છે અને જેમ કે ડૉક્ટરે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે તેણીને મહિનામાં બે વાર માસિક સ્રાવ થવો પણ હિમોગ્લોબિનના નીચા સ્તરનું કારણ હોઈ શકે છે અને તે નબળાઈને કારણે અથવા વિવિધ કારણોસર પણ થઈ શકે છે, પરંતુ, તે ચોક્કસપણે વ્યવહારમાં કંઈક શંકાસ્પદ હોવાની શંકા કરવાના આધારો ક્યારેય આપી શકશે નહીં. અને તે ચોક્કસપણે કોઈ પણ વ્યક્તિ સાથે ખરાબ વર્તનનું કારણ ન હોઈ શકે, ઘણી ઓછી પત્ની કે જે કાયદેસર રીતે પરણેલી છે અને જેને નવા વાતાવરણમાં સમાવવા અને સમાયોજિત કરવાનો પણ અધિકાર હશે. ત્યારબાદ પણ, સાક્ષીઓના પુરાવા પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે પતિએ નિર્લજ્જપણે એમ કહીને પોતાનું ઘર છોડી દીધું હતું કે તે કોઈ કવિતા કે કારણ વગર છોકરી સાથે રહેવા માટે આરામદાયક નથી અને જો તે તેના વૈવાહિક ઘરમાં જ રહે છે, તો તે છત નીચે રહેવા માટે તૈયાર નહોતો. ઘણી સમજાવટ પછી તેને તેના પોતાના ઘરે પરત લાવવામાં આવ્યો અને તેની સાથે રહેવા લાગ્યો. તે એક ખૂબ જ નજીવી ઘટના લાગે છે અને એવું પણ લાગે છે કે તે પતિ-પત્ની વચ્ચેના કોઈ વિવાદને કારણે દૂર ગયો હતો અને માતા-પિતા દ્વારા સમજાવીને તેને પાછો લાવવામાં આવ્યો હતો. કોઈએ એ ન ભૂલવું જોઈએ કે આ એક છોકરીના પ્રારંભિક મહિનાઓ હતા જે ખાસ કરીને તેના સાસરિયાઓ અને તેના પતિ સાથે તેના ભવિષ્યના તમામ સપનાઓ સાથે જોડાઈ હતી અને પોતે પતિ દ્વારા

તેણીને તેના વૈવાહિક ઘરમાં અનિચ્છનીય અનુભવ કરાવ્યો હતો.તમામ અવરોધો સામે અને એવા સમયે જ્યારે સંબંધોનું બંધન હજુ ખૂબ મજબૂત નથી, એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે પતિ નવપરિણીત કન્યાને ટેકો આપશે જે તેના બધા પ્રિયજનોને છોડીને આવે છે, એવા વાતાવરણમાં જે સંપૂર્ણપણે નવા અને ક્યારેક તેના માટે પરાયું હોય છે.ફરીથી, અહીં એક ઉદ્દેખની જરૂર છે કે આ ઘટના એચ. બી. માં તીવ્ર ઘટાડા સાથે તેણીને તેના પોતાના નસીબ પર છોડી દેવામાં આવી હતી અને જ્યારે તેણી પોતાની જોમ પાછી મેળવીને અને પોતાને સાજા કર્યા પછી માતાપિતાના ઘરેથી પરત ફરી ત્યારે બની હતી.તેણીને આવકારવાની લાગણી કરાવવાને બદલે અથવા જ્યારે તેણીને તેની જરૂર હોય ત્યારે તેની સાથે ન ઊભા રહેવાનો કોઈ પસ્તાવો કરવાને બદલે, આ કૃત્ય એક મોટો ફટકો હોઈ શકે છે અને ચોક્કસપણે પ્રતિવાદી નંબર ૧ બંને તરફથી ફૂરતા અને સતામણી સમાન હશે.

૪૩ જો તે એવો કેસ હોત કે જેમાં મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓમાંથી બે મંતવ્યો લેવાની સંભાવના હતી જે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવી છે, તો અપીલ અદાલતે દખલ કરવામાં ધીમું રહેવાની જરૂર પડશે.જો કે, અહીં તમામ નજીકના સંબંધીઓ એટલે કે માતાપિતા અને ભાઈ-બહેનો કે જેમની સાથે છોકરી સામાન્ય રીતે વિશ્વાસ રાખશે, તેમણે કોઈ અનિશ્ચિત શબ્દોમાં જણાવ્યું છે કે પતિ દ્વારા તેને અનિચ્છનીય અનુભવ

કરાવવાના પ્રયાસો કેવી રીતે કરવામાં આવ્યા છે.એમ ધારીને કે જે પાડોશીએ પણ કાર્યવાહીના કેસને ટેકો આપ્યો છે તેને મૃતક છોકરીના પિતા દ્વારા વિગતો આપવામાં આવી હતી, તેણીની માતા, પિતા અને ભાઈ બધાને પ્રત્યક્ષ માહિતી હતી અને તેવી જ રીતે, તેણીના પોતાના મિત્રને પણ વૈવાહિક ગૃહમાં શું ચાલી રહ્યું હતું તેની જાણ હતી.જે છોકરી નવા પરણેલી છે અને જેને પોતાના ભવિષ્યની આશાઓ અને આકાંક્ષાઓ પણ છે, તે આ વિગતો નજીકના પરિવાર સિવાય બીજા કોઈને કહેવાની અપેક્ષા રાખી શકાતી નથી.આ અદાલત એ વાતથી પણ વાકેફ છે કે વર્ષના જૂન મહિનામાં જ્યારે છોકરીનું અવસાન થયું હતું, ત્યારે બંને માતાપિતાએ અન્ય કલાકારો સાથે હરિદ્વારની મુલાકાત લીધી હતી, જ્યાં છોકરીના સસરા અને સાસુ પણ જોડાયા હતા.સસરાએ પણ પરિવારને લગ્નની વ્યવસ્થા કરવામાં મદદ કરી હતી.હરિદ્વારની આ યાત્રા એ સંબંધોને સુધારવા માટે સદ્ભાવના સંકેતનો પ્રયાસ હતો જે પહેલેથી જ ખૂબ નાજુક હતો.એવી શક્યતાને પણ નકારી શકાય નહીં કે પતિ પત્નીને ટેકો આપવા ઈચ્છતો ન હતો અને તે પણ તેના પ્રત્યે દુશ્મની ધરાવતો હતો, તેથી માતા-પિતા પણ છોકરીને તેની પત્ની તરીકે ન રાખવાના તેના આગ્રહ સામે લાચાર હતા.આ અદાલતે એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે જ્યારે છોકરીએ આત્મહત્યા કરી હતી તે સમયે છોકરાના માતા-પિતાએ સાચી હકીકતો જણાવી ન હતી અને હકીકતમાં, તેણીને દાંતની ચોક્કસ

સમસ્યા હતી અને તેને હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવી હતી એમ કહીને માતાપિતાને ગેરમાર્ગે દોર્યા હતા.જ્યારે તેઓએ ઘરેથી શરૂઆત કરી ત્યારે તેમને જાણવા મળ્યું કે તેણીને સિવિલ હોસ્પિટલમાં ટ્રોમા વોર્ડમાં લઈ જવામાં આવી હતી.આ અદાલત પિતા અને માતાના સાસુ-સસરા અને સાળા બંનેને શંકાનો લાભ આપવાનું યોગ્ય માને છે અને તેમની સામે આ અસત્યને માન્ય રાખતું નથી કારણ કે ટેલિફોન પર અથવા અસંસ્કારી રીતે ફરિયાદીની પુત્રીના મૃત્યુનું સત્ય જાહેર કરવાથી તેના માતાપિતાને ભારે આઘાત લાગ્યો હોત.અદાલત દ્વારા એ સ્વીકારવું જોઈએ કે ભારતીય વાતાવરણમાં અને ખાસ કરીને નવા પરણેલા દંપતિના જીવનમાં માતા-પિતા અને વૃદ્ધ વ્યક્તિઓની ભૂમિકા ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે.તેઓ નવી પેઢીના મિત્રો, તત્વજ્ઞાનીઓ અને માર્ગદર્શકો તરીકે કામ કરે છે અને તેમની વ્યક્તિગત મહત્વાકાંક્ષાઓ અને ઇચ્છાઓને નિષ્ફળ બનાવવાને બદલે અથવા નવી પેઢીના જીવનમાં તેમની પોતાની સ્થિતિ લાદવાને બદલે તેમના અનુભવો અને ડહાપણથી તેમના જીવનને સમૃદ્ધ બનાવે છે.મૃતક છોકરીના સાસુ-સસરા યુવાન પરિણીત દંપતિના જીવનમાં માર્ગદર્શક અને તત્વજ્ઞાનીની આવી ભૂમિકાઓ નિભાવવામાં નિષ્ફળ ગયા હોવાનું જણાય છે, જો કે, પ્રતિવાદી નંબર ૨,૩ અને ૪ ને શંકાનો લાભ આપવાના નિષ્કર્ષમાં દખલ કરવા માટે તેમના કૃત્યોને ગુનાહિત બનાવી શકશે નહીં.ફરીથી, આઈ. ઓ. દ્વારા લખાયેલા પ્રારંભિક લેખિત

સંસ્કરણોમાં આ ત્રણેયની શારીરિક મારઝૂડ અથવા સતામણીની કોઈ વિગતોની ગેરહાજરીએ આ અદાલતને તમામ આરોપોના શંકાના લાભ મેળવવાના તેમના આદેશમાં દખલ ન કરવા માટે ભાર મૂક્યો છે.

૪૪ આ અદાલતે પંચ સાક્ષીઓના મૌખિક પુરાવાઓ અને લેખિત પંચનામાની પણ તપાસ કરી છે અને એ પણ નોંધ્યું છે કે મોટા ભાગે ભાગનાં સાક્ષીઓએ કાર્યવાહીના કેસને સમર્થન ન આપવાનું પસંદ કર્યું છે.આ પાસું પોતે જ ફરિયાદી પક્ષના કેસને નબળો પાડી શકશે નહીં જ્યારે મોટાભાગના લેખિત દસ્તાવેજો કેસની તપાસ કરનાર અધિકારી દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવ્યા છે.તેની યોગ્યતાઓ પર શંકા કરવા માટે ભાગ્યે જ કંઈ છે.

૪૫ ડૉ. ભાવિન શાહ (ફરિયાદી સાક્ષી-૧૨) એ ડૉ. વિકાસ તબહાની સાથે પેનલમાં મૃતકના શરીરનું પોસ્ટમોર્ટમ કર્યું છે અને આત્મહત્યાના કારણે મૃત્યુના કારણની પુષ્ટિ કરી છે.અસ્થિબંધનના નિશાન સિવાય, શરીર પર કોઈ ઈજાના નિશાન નહોતા અને તેમણે પુષ્ટિ કરી હતી કે તે ૨૩.૩૫ કલાક પહેલાં ૧૦/૮/૨૦૧૬ પર કોઈપણ સમયે કરવામાં આવ્યું હતું.તેમણે તેમની વિગતવાર કોસ એક્ઝામિનેશનમાં તેમના પ્રારંભિક

સંસ્કરણનું પાલન કર્યું છે અને ઉપર ઉલ્લેખિત હિમોગ્લોબિનના સ્તરમાં ઘટાડાના સંબંધમાં કેટલીક શંકાઓને પણ દૂર કરી છે.

૪૬ ફરિયાદી સાક્ષી-૧૪ એ પુષ્ટિ કરી હતી કે તેણે મૃતકની માતા દ્વારા ૧૧ સપ્ટેમ્બર ૨૦૧૬ના રોજ નોંધાયેલા આકસ્મિક મૃત્યુના કેસની પ્રારંભિક તપાસ બાદ એફ. આઈ. આર. નોંધી હતી અને એ પણ પુષ્ટિ કરી હતી કે એફ. આઈ. આર. ૨૨ કલાક મોડેથી દાખલ કરવામાં આવી હતી અને ફરિયાદ શા માટે મોડેથી કરવામાં આવી હતી તે અંગે કોઈ સ્પષ્ટતા નથી. જો કે, ખૂબ જ શ્વાસમાં, તે પુષ્ટિ કરે છે કે આકસ્મિક મૃત્યુ કેસ નંબર ૭૧/૨૦૧૬ ના સંદર્ભમાં પહેલેથી જ તપાસ ચાલી રહી હતી. તેમણે એ વાતની પણ પુષ્ટિ કરી હતી કે ફરિયાદમાં એવું કંઈ નથી કે જેમાં સસરા, સાસુ અથવા સાળાએ છોકરીને શારીરિક માર માર્યો હોય. વિલંબથી એફ. આઈ. આર. દાખલ કરવી એ કોઈ આધાર નથી કારણ કે આકસ્મિક મૃત્યુની તપાસ પહેલેથી જ ચાલી રહી હતી. એફ. આઈ. આર. માં તેમજ ત્યારપછીના સંસ્કરણોમાં પૂરતી વિગતો ઉપલબ્ધ છે, જે સાબિત થાય છે કે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૯૮ એ હેઠળ આઠ મહિના પહેલાં જ પરણેલી કન્યાની શારીરિક તેમજ માનસિક સતામણીના ઘટકો કોઈ શંકા વિના સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે.

૪૭ ફરિયાદી સાક્ષી-૧૫, તપાસ અધિકારીએ કોસ એક્ઝામિનેશનમાં નજીકના સંબંધીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિવેદનોમાં શારીરિક ફૂરતા અને સાસુ-સસરા દ્વારા દહેજની માંગ જેવી વિવિધ ભૂલોને સ્વીકારી છે, જો કે, વધુ ચર્ચાની જરૂર રહેશે નહીં કારણ કે ત્રણેય પ્રતિવાદીઓ નંબર ૨,૩ અને ૪ ને પહેલેથી જ શંકાના લાભ આપવામાં આવ્યા છે.

૪૮ આ તબક્કે બચાવ પક્ષની એકમાત્ર સાક્ષી મીનાબેનનો સંદર્ભ જરૂરી છે, જે પીડિતોના પાડોશી છે.આરોપી જેણે મૃતક છોકરી સાથે તેના મૈત્રીપૂર્ણ સંબંધો વિશે વાત કરી છે અને તેણે ક્યારેય સાસરિયાઓ સામે ફરિયાદ કરી નથી.તેણીએ એમ કહેવાનો પણ પ્રયાસ કર્યો કે સાસરિયાઓ દ્વારા તેની સાથે સારી વર્તણૂક કરવામાં આવી રહી છે.તેણીના પુરાવા આત્મવિશ્વાસને પ્રેરિત કરતા નથી કારણ કે તે લાંબા સમયથી આરોપીની પડોશી રહી છે અને મૃતકના નજીકના સંબંધીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા સ્પષ્ટ પુરાવાને પગલે આવા પુરાવાની કોઈ પવિત્રતા નથી.તે તદ્દન અસંભવિત છે કે આઠ મહિનાથી ઓછા ટૂંકા ગાળામાં, છોકરી તેના સાસરિયાઓના પડોશમાં કોઈની સાથે એટલી મૈત્રીપૂર્ણ હશે કે જેને તેણી તેના સાસુના પરિવાર સાથે સારા સંબંધો હોવાનું જાણતી હશે કે તે તેની સાથે તેની આંતરિક લાગણીઓ વ્યક્ત કરશે.આવી ફૂરતા અને સતામણી હંમેશા એકાંતમાં, બંધ દરવાજાની અંદર થઈ રહી છે અને પડોશીઓ પતિ

અને સાસુ-સસરા દ્વારા પીડિતો દ્વારા સહન કરવામાં આવતી આવી અમાનવીય ઘટનાઓ અને અપ્રિય ઘટનાઓથી ભાગ્યે જ અજાણ હોય છે.

૪૯ જ્યાં સુધી આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવાના પ્રશ્નનો સંબંધ છે, જેમ કે ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી છે, પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩એ આ અદાલતને એવું માનવા માટે પરવાનગી આપે છે કે જો સાસુ-સસરા અથવા પતિના હાથે આવી સતામણી રેકૉર્ડ પર આવતા પુરાવા દ્વારા પૂરતા પ્રમાણમાં સ્થાપિત થાય છે, તો કેસના અન્ય તમામ સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને કે તેના પતિ દ્વારા આત્મહત્યાના કૃત્યને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવ્યું છે, જો લગ્નનો સમયગાળો સાત વર્ષથી ઓછો હોય, તો અહીં ફૂરતાનો અર્થ આઈપીસીની કલમ ૪૮૮એ જેવો જ હશે. તમામ કુદરતી નબળાઈઓ અને ખામીઓને ધ્યાનમાં રાખીને, જે અશિક્ષિત સાચા ફરિયાદી સાક્ષીઓના પુરાવાઓમાં મળી શકે છે, એવું માની શકાય છે કે પતિનું ઇરાદાપૂર્વકનું વર્તન એવું હતું કે તે જાણતો હતો કે તેની પત્નીને માનસિક અને શારીરિક ઈજા થવાની શક્યતા છે અથવા તેણીને પાછા ન આવવાના તબક્કે લઈ જવાની શક્યતા છે. અહીં અગાઉ ચર્ચા કરવામાં આવી છે તેમ, જ્યારે કોઈ પરિણીત મહિલાનું મૃત્યુ તેના લગ્નના ૭ વર્ષની અંદર સામાન્ય અને કુદરતી કરતાં અન્ય સંજોગોમાં થાય છે, ત્યારે કલમ ૧૧૩ એ, પતિને ફૂરતા અને સતામણી કરવા માટે આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરવાની કલમ ૩૭૬ હેઠળ ગુના માટે દોષિત ઠેરવવા

માટે આકર્ષિત કરવામાં આવશે.તે જરૂરી નથી કે જીવનનો અંત લાવવાના કૃત્ય પહેલા આ પ્રકારની કૂરતા થઈ હોવી જોઈએ, કારણ કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૧૩ એ સાથે વાંચવામાં આવેલી કલમની કલમ સતત અને અવિરત બનાવોને આવરી લેવા માટે પૂરતી વ્યાપક છે.ઉપર વિગતવાર જણાવ્યા મુજબ વિવિધ કારણોસર પીડિતા પર લાદવામાં આવેલી કૂરતા અને સતામણીના પરિણામે લગ્નના ૭ વર્ષની અંદર સામાન્ય સંજોગો કરતાં અન્યથા મૃત્યુ થયું હોવાથી, પતિનો અપરાધ તમામ વાજબી શંકાઓથી બહાર સાબિત થાય છે અને પરિણામે, નીચેનો આદેશ.

ઓપરેટિવ ઓર્ડર

૫૦ ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા રજૂ કરાયેલી અપીલ ૪૩૭/૨૦૧૮ અને ફોજદારી અપીલ નંબર ૨૦૫/૨૦૧૮ ફરિયાદકર્તાની આંશિક રીતે માન્ય છે.ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૪૩૭/૨૦૧૮ માં પ્રતિવાદી નંબર ૧, મૃતકના પતિ ધવલને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૭૬,૪૮૮એ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા છે, જ્યારે જ્યાં સુધી પ્રતિવાદી નંબર ૨,૩ અને ૪ નો સંબંધ છે જેમને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પહેલેથી જ શંકાનો લાભ આપવામાં આવ્યો છે, આ કોર્ટ શંકાનો લાભ આપવાના આદેશમાં દખલ કરવાનું પસંદ કરતી નથી અને તેથી, આ અપીલ નિષ્ફળ જાય છે.

૫૧ પ્રતિવાદી નંબર ૧ પતિ આજે હાજર નથી તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા,
તેને સજાના પાસા પર બંને પક્ષોને સાંભળવા માટે વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ
દ્વારા હાજર રાખવામાં આવશે.

૫૨ વિદ્વાન શ્રી સતપારા પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને હાજર રહેવા માટે સક્ષમ
બનાવવા માટે એક દિવસની વિનંતી કરે છે.બાબત, ઉપરોક્ત હેતુ માટે ૩
પર ૧૭/૦૬/૨૦૨૦ પર નક્કી કરવામાં આવે છે:૦૦ પીએમ.

(ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાની)

આગળનો આદેશ

૫૩ આ અદાલતે પ્રતિવાદી નંબર ૧ શ્રી ધવલકુમાર ઉપદેશભાઈ પટેલને
ગુનાહિત અપીલ નંબર ૪૩૭/૨૦૧૮ ના દોષી ઠેરવતા સમયે તેમને
વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા હાજર રાખવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો અને
તેમના વિદ્વાન વકીલની વિનંતી મુજબ, આ આજે નક્કી કરવામાં આવ્યું
છે.તેમના વકીલ દ્વારા લિંક મોકલવામાં આવી હોવા પર તેઓ હાજર છે
અને આ પ્રતિવાદીનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા બંને વિદ્વાન વકીલો શ્રી મનોજ

ટી. ધનક અને શ્રી જગદીશ સતપારા પણ હાજર છે.સજાના સંબંધમાં તેમની રજૂઆતો એ છે કે અરજદાર એક નાનો છોકરો છે અને તે તેમના માતાપિતાનો એકમાત્ર પુત્ર પણ છે, જેને પાછળથી તેણે સુધારીને વિનંતી કરી કે તેને એક ભાઈ પણ છે.તે વીજ મજૂર તરીકે કામ કરે છે અને તેની પાસે કોઈ મોટું સાધન નથી.વધુમાં, તે સંપૂર્ણપણે નિર્દોષ છે અને તેથી, દોષિતને ઓછામાં ઓછી સજા આપવામાં આવે.

૫૪ એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી સોનીએ કોર્ટને કાયદા હેઠળ નિર્ધારિત મહત્તમ સજા પસાર કરવા વિનંતી કરી છે.તેમણે વિનંતી કરી છે કે ગુનાનું સ્વરૂપ એવું છે કે જ્યાં કોર્ટે નરમાઈ રાખવાની જરૂર નથી.વ્યક્તિની નાની ઉંમર ભાગ્યે જ કોર્ટ માટે નરમાઈથી કામ લેવાનો આધાર બની શકે છે.

૫૫ ફરિયાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી એ. એન. પટેલે વિનંતી કરી છે કે કોર્ટે પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને પહેલેથી જ દોષી ઠેરવ્યો હોવાથી, તે સમગ્ર પાસાને નરમાઈથી જોઈ શકશે નહીં અને તેને મહત્તમ સજા માટે સજા કરી શકશે નહીં.એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે જીવ ગુમાવનાર છોકરી પણ ખૂબ જ નાની હતી.આ ગુનેગાર અને અન્યોની અત્યાર સુધીની વર્તણૂક એવી હતી કે તેઓએ માતાપિતાને સ્ટ્રીધન પરત કરવાનું પણ પસંદ કર્યું નથી.તેમણે આ અદાલતને વધુમાં વિનંતી પણ કરી છે કે આ પ્રકારની બાબતમાં કોઈ નરમાઈ બતાવવી જોઈએ નહીં.

૫૬ વિદ્વાન વકીલ શ્રી દાનકે, સ્ટ્રીધન અને વળતરની વિનંતીના જવાબમાં વિનંતી કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ કોઈ પણ સમયે, ફરિયાદીએ સ્ટ્રીધન માટે કોઈ વિનંતી કરી નથી કે કોસ-એક્ઝામિનેશનમાં, આવું પાસું બહાર આવ્યું નથી.તે હવે કામચલાઉ સંસ્કરણ છે અને વળતર આપવા માટે કોર્ટ માટે તે આધાર ન હોવો જોઈએ.

૫૭ આ રીતે બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી અને આ વ્યક્તિને સજા આપવા માટે કરવામાં આવેલી રજૂઆતો સાથે ઉભરી આવેલા સમગ્ર તથ્યાત્મક મેટ્રિક્સને ધ્યાનમાં રાખીને, કોર્ટ એ હકીકતથી અજાણ ન હોઈ શકે કે જેણે પોતાનો જીવ ગુમાવ્યો છે તે છોકરી પણ ખૂબ જ નાની હતી અને ૦૮ મહિનાના સમયગાળા માટે હાલના ગુનેગાર સાથે ભાગ્યે જ લગ્ન કર્યા હતા.તે તેના માતાપિતાની એકમાત્ર દીકરી હતી અને તેના માતા-પિતા દોષિતના કૃત્યને કારણે સર્જાયેલી ખોટ અને શૂન્યાવકાશને પહોંચી વળવા માટે સંઘર્ષ કરી રહ્યા છે.લગ્ન માટે માત્ર પ્રતિમા દ્વારા નિર્ધારિત લગ્નની ઉંમરની જરૂર નથી, પરંતુ વૈવાહિક સંબંધોના શારીરિક, માનસિક અને ભાવનાત્મક પાસાઓને સંભાળવા માટે અનુરૂપ પરિપક્વતા અને ડહાપણની પણ જરૂર પડે છે, જ્યાં સંપૂર્ણપણે અલગ પૃષ્ઠભૂમિના બે વ્યક્તિઓ સંયુક્ત પરિવારમાં સાથે રહેવાનું શરૂ કરે છે, જ્યાં પતિની ખૂબ જ સંતુલિત ભૂમિકા અનિવાર્ય છે, જે કમનસીબે પ્રતિવાદી ગુનેગારમાં સંપૂર્ણપણે અભાવ હતો.

૫૮ અલબત્ત, અરજદારની નાની ઉંમરને ધ્યાનમાં રાખીને અને કાયદાકીય પુસ્તિકા પર આ જોગવાઈઓ લાવવાના ઉદ્દેશ્યને ધ્યાનમાં રાખીને, જેના માટે પ્રતિવાદી નંબર ૧ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો છે, કોર્ટ તેને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮એ હેઠળ મહત્તમ ૩ (ત્રણ) વર્ષની સજા અને રૂ.૨૦,૦૦૦/- (માત્ર વીસ હજાર રૂપિયા) નો દંડ અને ચૂકમાં વધુ ત્રણ મહિનાની સાદી કેદની સજા આપવી યોગ્ય માને છે.જ્યાં સુધી ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨૦૬ હેઠળના ગુનાનો સંબંધ છે, એકંદર સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, ૦૭ (સાત) વર્ષના સમયગાળા માટે સજા અને રૂ. ૨૫,૦૦૦/- (માત્ર રૂપિયા પચીસ હજાર) નો દંડ, ડિફિકલ્ટમાં, ૧ (એક) વર્ષની સરળ કેદની સજા હેઠળ સજા આપવી યોગ્ય માનવામાં આવે છે.બંને સજાઓ એક સાથે ચાલશે અને જો તેણે કોઈ સજા ભોગવી હોય તો તે સમયગાળાને બંધ ગણવામાં આવશે.

૫૯ માતા-પિતા દ્વારા કોઈ પણ સમયે મૃતકની સ્ત્રીધનની માંગ કરવામાં આવી હતી કે નહીં તેની વિગતમાં પ્રવેશ કર્યા વિના, જો તે માતાપિતાને પરત કરવામાં ન આવી હોય, તો તે સમય ગુમાવ્યા વિના પરત કરવા દો અને પ્રતિવાદીની નિષ્ફળતા પર, ફરિયાદી હંમેશા તેમની સાથે ઉપલબ્ધ કાનૂની ઉપાય કરી શકે છે.

૬૦ જ્યાં સુધી વળતરના પાસાની વાત છે, કોર્ટ એ હકીકતથી વાકેફ છે કે યુવાન અને ઉત્સાહી પુત્રીના વિદાયને કારણે થયેલા નુકસાનનું કોઈ

વળતર હોઈ શકે નહીં.જો કે, ટોકન દ્વારા, ફરિયાદીને જણાવો કે સિસ્ટમ તેને ભૂલી નથી ગઈ, તે નિર્દેશ આપવામાં આવી રહ્યો છે કે દંડની સંપૂર્ણ રકમ મૂતક પીડિતાના માતાપિતાને વળતર તરીકે આપવામાં આવશે અને વધુમાં વધુ રૂ. ૫૫,૦૦૦/- (માત્ર રૂપિયા પચાસ હજાર) એટલે કે કુલ રૂ. ૧ લાખ (માત્ર રૂપિયા એક લાખ) માતાપિતાને ચૂકવવાની જરૂર પડશે.વળતરની બાકીની રકમ, જો ચાર અઠવાડિયાની અંદર ચૂકવવામાં નહીં આવે, તો તે દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૫૭ (૩) હેઠળ દંડ વસૂલવા માટે દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા હેઠળ જોગવાઈ મુજબ વસૂલ કરવામાં આવશે.આવી રકમ રજિસ્ટ્રી દ્વારા ઉપલબ્ધ અને સ્વીકૃત બેંકિંગ ચેનલ દ્વારા ફરિયાદીના ખાતામાં જમા કરવામાં આવશે.

૬૧ પ્રતિવાદી નંબર ૧ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પહેલેથી જ મુક્ત કરવામાં આવ્યો હોવાથી, તે વધુ સમય ગુમાવ્યા વિના સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ આત્મસમર્પણ કરશે.

૬૨ આ તબક્કે, આ પ્રતિવાદી માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી સતપારા અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી દાનક આ અદાલતને સંયુક્ત વિનંતી કરે છે કે પ્રતિવાદીને ઉચ્ચ મંચનો સંપર્ક કરવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે તેમના માટે વધુ સમય ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે અને વધુમાં, તેઓએ પ્રચલિત રોગચાળાની સ્થિતિમાં બધું જ કામ કરવાની જરૂર પડશે અને તેથી, ૧૨ (બાર) અઠવાડિયાનો સમય આપવામાં આવશે.

- ૬૩ ફરિયાદી પક્ષે આ હેતુ માટે યોગ્ય સમય આપવાની અદાલતની વિવેકબુદ્ધિ પર છોડી દીધું છે.
- ૬૪ વર્તમાન કટોકટીને ધ્યાનમાં રાખીને અને દરેક વસ્તુ માટે વ્યવસ્થા કરવામાં સંભવિત મુશ્કેલીઓને ધ્યાનમાં રાખીને, કોર્ટ ઉપરોક્ત હેતુ માટે ૧૦ (દસ) અઠવાડિયાનો સમય આપવાની વિનંતી સ્વીકારવાનું યોગ્ય માને છે.તેણે ૧૦ (દસ) અઠવાડિયાના અંતે આત્મસમર્પણ કરવું પડશે, જો ત્યાં સુધીમાં તેણે અપીલ પસંદ ન કરી હોય અને કોઈ અનુકૂળ આદેશ મેળવ્યો ન હોય, તો તે ઉપર સૂચવ્યા મુજબ આત્મસમર્પણ કરશે.આમ કરવામાં તેની નિષ્ફળતા પર, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેની સામે વોરંટ જારી કરવામાં આવશે, જેનો અમલ સંબંધિત પોલીસ અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવશે.
- ૬૫ મુદ્દામલ, જો કોઈ હોય તો, તેને ટ્રાયલ કોર્ટમાં પરત કરવામાં આવશે અને રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી પણ હાઈકોર્ટ રજિસ્ટ્રી દ્વારા ટ્રાયલ કોર્ટમાં પરત કરવામાં આવશે.
- ૬૬ અપીલ ઉપરની હદ સુધી માન્ય છે અને તે મુજબ તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાની)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.